

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Кафедра політології та публічного управління

На правах рукопису

САПОЖНИК КИРИЛ РОСТИСЛАВОВИЧ

ЕВОЛЮЦІЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
РАДИ VII-VIII СКЛИКАННЯ

Спеціальність: 052 «Політологія»

Освітньо-професійна програма «Політологія та державне управління»

Робота на здобуття освітнього ступеня «бакалавр»

Науковий керівник:

доктор політичних наук, професор

Бортніков Валерій Іванович

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № _____

засідання кафедри політології та

публічного управління

від _____ 2025 р.

Завідувач кафедри

_____ доц. Бусленко В. В.

(підпис)

ПІБ

Луцьк – 2025

АНОТАЦІЯ

Сапожник К. Еволюція інституційної структури волинської обласної ради VII–VIII скликання. Кваліфікаційна робота на правах рукопису на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр». Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2025.

У кваліфікаційній роботі визначено актуальність, встановлено мету та завдання дослідження інституційної структури Волинської обласної ради VII–VIII скликань. У роботі проаналізовано основні етапи еволюції організаційної побудови ради, її функціональні зміни, а також трансформацію внутрішньої взаємодії між депутатськими фракціями, постійними комісіями та керівними органами. Висвітлено вплив політичних процесів, законодавчих змін та суспільно-політичної ситуації на діяльність ради в зазначений період. Окрему увагу приділено модернізації управлінських механізмів, підвищенню відкритості та прозорості в роботі представницького органу регіону. У кваліфікаційній роботі досліджуються нормативно-правові засади діяльності Волинської обласної ради, зокрема акти, які регулюють її структуру та повноваження, а також простежено взаємозв'язок між змінами у структурі ради та запитами громадянського суспільства.

Ключові слова: Волинська обласна рада, інституційна структура, скликання, місцеве самоврядування, представницький орган, реформи, демократичні процеси.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	8
1.1. Поняття, принципи та функції органів місцевого самоврядування.	8
1.2. Аналіз інституційної структури органів місцевого самоврядування.....	14
1.3. Розвиток та реформування інституційної структури органів місцевого самоврядування.	20
РОЗДІЛ 2. АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ VII–VIII СКЛИКАННЯ.....	27
2.1. Аналіз впливу процесу децентралізації на формування і функціонування інституційної структури Волинської обласної ради VII–VIII скликання.	27
2.2. Адаптація інституційної структури ради до нових умов управлінської взаємодії та роль обласної ради в управлінні регіоном.	33
2.3. Модернізація організаційної структури ради та вплив політичних змін. .	40
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ.....	47
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ.....	68

ВСТУП

Актуальність теми дослідження еволюції інституційної структури Волинської обласної ради VII–VIII скликання визначається важливістю аналізу процесів децентралізації в Україні, які мали суттєвий вплив на організацію місцевого самоврядування. Зміни в управлінських структурах та передача значних повноважень місцевим громадам сприяли підвищенню автономії та самостійності обласних рад. У цей період Волинська обласна рада пройшла етап адаптації до нових умов управлінської взаємодії, що дозволило зміцнити її роль у вирішенні локальних проблем і розвитку регіону.

Дослідження цієї теми є актуальним також через необхідність розуміння того, як зміни в інституційній структурі ради впливають на ефективність прийняття рішень, координацію між різними рівнями влади та взаємодію з громадами. Поглиблений аналіз організаційних змін у структурі обласної ради допоможе виявити сильні та слабкі сторони існуючих механізмів місцевого управління, що є необхідною умовою для подальшого вдосконалення системи місцевого самоврядування в Україні.

Оскільки процеси децентралізації і євроінтеграції тривають, важливо дослідити, як зміни в інституційній структурі можуть сприяти підвищенню прозорості, підзвітності та громадської участі в прийнятті рішень. Перспективи подальших досліджень цієї теми включають вивчення впливу нових підходів до управління на соціально-економічний розвиток Волинської області та ефективність міжмуніципальної співпраці в умовах післявоєнного відновлення.

Мета дослідження – проаналізувати основні етапи еволюції інституційної структури Волинської обласної ради VII–VIII скликань.

Для досягнення мети автором дослідження поставлено такі *завдання*:

- дослідити поняття, принципи та функції органів місцевого самоврядування;
- проаналізувати інституційну структуру органів місцевого самоврядування;

- визначити особливості розвитку та реформування інституційної структури органів місцевого самоврядування;
- виявити вплив процесу децентралізації на формування та функціонування інституційної структури Волинської обласної ради 7-8 скликання;
- окреслити процес адаптації інституційної структури ради до нових умов управлінської взаємодії та роль обласної ради в управлінні регіоном;
- з’ясувати вплив політичних змін на модернізацію організаційної структури ради;
- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення інституційної структури Волинської обласної ради в умовах євроінтеграції та післявоєнного відновлення України.

Об’єктом дослідження є Волинська обласна рада VII–VIII скликань.

Предметом дослідження є процес трансформації Волинської обласної ради в умовах реформування органів місцевого самоврядування в Україні.

Стан наукового розроблення проблеми. Теоретичні засади дослідження інституційної структури органів місцевого самоврядування досліджувались такими вченими, як О. Алтуніна [1–2], О. Батанов [5], Ю. Георгієвський [12], М. Губа [16], А. Кривошликова [28], Е. Мулеса [33], Г. Падалко [38], О. Рось [60] та ін. Незважаючи на значну кількість праць, що присвячені темі дослідження, недостатньо розкритою залишається проблема перспектив розвитку інституційної структури органів місцевого самоврядування в умовах післявоєнного відновлення України, зокрема, окремих обласних рад (включно із Волинською обласною радою), що потребує більш детального аналізу цієї теми в наукових колах України.

Нормативно-правова та джерельна база дослідження. Джерельною базою дослідження теми кваліфікаційної роботи є також нормативно-правові акти, що регулюють діяльність органів публічної влади. Зокрема, Конституція України, закони України «Про добровільне об’єднання територіальних громад» [42], «Про засади державної регіональної політики» [45], «Про місцеве

самоврядування в Україні» [48], «Про органи самоорганізації населення» [49], «Про службу в органах місцевого самоврядування» [52], «Про статус депутатів місцевих рад» [54] тощо, а також наукові статті, монографії та актуальна інформація ЗМІ.

Методи дослідження. При написанні кваліфікаційної роботи було використано такі загальнонаукові методи дослідження:

- аналізу та синтезу – використано при дослідженні теоретичних основ дослідження інституційної структури органів місцевого самоврядування;
- системний метод – застосовано для аналізу сучасних тенденцій інституційної структури Волинської обласної ради 7-8 скликань;
- метод конкретизації – був корисним для виокремлення пропозицій щодо удосконалення інституційної структури Волинської обласної ради;
- узагальнення – за допомогою цього методу сформовано загальні висновки та перспективи подальших досліджень до теми кваліфікаційної роботи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в аналізі еволюції інституційної структури Волинської обласної ради у вимірі децентралізації та євроінтеграції, що дозволяє виявити нові механізми управлінської взаємодії між різними рівнями влади. Крім того, дослідження визначає вплив змін в організаційній структурі ради на ефективність місцевого управління та формує рекомендації для оптимізації управлінських процесів на рівні обласної влади.

Практичне значення дослідження полягає у можливості розробки рекомендацій щодо вдосконалення організаційної структури Волинської обласної ради, що сприятиме підвищенню ефективності місцевого управління та адаптації до європейських стандартів. Результати дослідження можуть бути використані для покращення міждержавної координації, підвищення прозорості та підзвітності органів місцевого самоврядування, а також для впровадження більш ефективних механізмів управління у процесі післявоєнного відновлення нашої держави.

Структура роботи: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи складає 71 сторінку. Список використаних джерел налічує 72 позиції.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1.1. Поняття, принципи та функції органів місцевого самоврядування

Органи місцевого самоврядування – це система інституцій, які забезпечують управління на місцевому рівні, представляючи інтереси громади та сприяючи її розвитку. Органи місцевого самоврядування діють на основі принципів законності, демократизму, гласності, самостійності та підзвітності перед громадянами. Основними функціями органів місцевого самоврядування є організація життєдіяльності громади, управління комунальною власністю, забезпечення соціальних послуг та сприяння економічному розвитку регіону.

З моменту здобуття незалежності Україна здійснила низку стратегічних реформ, серед яких найбільш помітною та результативною стала реформа місцевого самоврядування на засадах децентралізації. Її основу становить територіальна громада як окреме соціально-територіальне об'єднання, де взаємодія між владою та населенням ґрунтується на тісному зв'язку та взаємозалежності, а також підвищених вимогах до професійних і етичних стандартів державного управління. Головною метою цих змін є формування сучасної системи місцевого самоврядування відповідно до європейських демократичних цінностей, що передбачає розширення повноважень місцевої влади та забезпечення територіальних громад необхідними ресурсами для їхнього розвитку, захисту прав жителів та покращення якості життя [33, с. 69].

Органи місцевого самоврядування як суб'єкти публічного управління відрізняються від державних органів влади своїм призначенням, функціями, специфікою діяльності, процедурою створення окремих структур, характером взаємодії між ними, складом посадовців та порядком їхнього призначення. Органи місцевого самоврядування також мають власні форми та методи

реалізації юридично-владних повноважень, що, з одного боку, підтверджує їхню самостійність і незалежність від держави в системі публічного управління, а з іншого – визначає їхній особливий адміністративно-правовий статус [1, с. 90].

Вітчизняний вчений Я. Журавель визначає орган місцевого самоврядування як орган публічної влади, що відповідно до закону діє від імені та в інтересах територіальної громади, несе відповідальність за управління справами місцевого значення в межах Конституції та законів України [20, с. 134]. О. Д. Лазор визначає органи місцевого самоврядування як виборні та інші органи, уповноважені вирішувати питання місцевого значення, які згідно із законодавством не входять до системи органів державної влади [31, с. 65].

Орган місцевого самоврядування – це організаційно самостійний елемент системи місцевого самоврядування, який не входить до системи органів державної влади, створений відповідно до законодавства України та уповноважений діяти від імені та в інтересах територіальної громади для виконання завдань і функцій місцевого самоврядування.

Загалом, система місцевого самоврядування охоплює:

- територіальну громаду;
- сільську, селищну, міську раду;
- сільського, селищного, міського голову;
- виконавчі органи сільської, селищної, міської ради;
- районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ і міст;
- органи самоорганізації населення [15, с. 141].

Органи місцевого самоврядування є складовою політичної системи, виконують визначені завдання та функції відповідно до своєї компетенції. О. Глинка зазначає, що місцеве самоврядування є недержавним інститутом управління, який водночас є невід’ємною частиною політичної системи. Тому трансформація політичної системи та місцевого самоврядування має

відбуватися взаємопов'язано, впливають одне на одного. Основні функції місцевого самоврядування мають бути спрямовані на забезпечення стабільності та впорядкованості місцевих відносин, а також на гарантування конституційного права громадян на самоврядування, що передбачає їхню можливість самотійно вирішувати питання місцевого значення [13, с. 184].

Як зазначає О. Рось, функції представницьких органів місцевих рад найповніше відображають соціальне призначення місцевого самоврядування. Як важлива складова їхнього правового статусу, ці функції визначають конкретну роль і місце місцевих рад у системі самоврядування. Вони слугують основою для формування повноважень, а також вибору форм і методів діяльності рад. Функції представницьких органів місцевого самоврядування є ключовими напрямками їхньої діяльності, спрямованими на виконання завдань, встановлених Конституцією України, Законом про місцеве самоврядування та іншими нормативно-правовими актами. На думку О. Рось, ці функції охоплюють сукупність правових механізмів, організаційних, матеріальних та фінансових ресурсів, що забезпечують реалізацію повноважень, наданих місцевим радам законодавством [60].

Функції місцевого самоврядування – це ключові, пріоритетні та постійні напрями його діяльності, спрямовані насамперед на реалізацію природного права людини і громадянина на місцеве самоврядування. Функції охоплюють основні аспекти соціальної справедливості в межах місцевого самоврядування та його роль у вирішенні питань місцевого значення. Ці функції відображають недержавну природу місцевого самоврядування, визначають його основні завдання та розкривають зміст публічно-владної діяльності його суб'єктів. Функції органів місцевого самоврядування також характеризують способи, засоби та методи, за допомогою яких здійснюється реалізація публічно-владних повноважень місцевого самоврядування [31, с. 273].

За словами О. Алтуніної, спеціальні функції органів місцевого самоврядування залежать від їх правового статусу та специфіки діяльності. Наприклад, територіальна громада, сільська, селищна, міська ради, сільський,

селищний, міський голови, виконавчі органи місцевих рад, а також районні та обласні ради мають окремі функції щодо вирішення питань місцевого значення. Основне призначення функцій представницького органу місцевого самоврядування полягає у вираженні волі територіальної громади та наданні їй загальнообов'язкового характеру. Виконавчі органи, своєю чергою, займаються управлінською та владно-організаційною діяльністю, забезпечуючи виконання правових актів, прийнятих територіальною громадою або її представницьким органом.

Функції виконавчих комітетів включають координацію діяльності різних підрозділів ради, а також підготовку та розгляд місцевих програм, бюджету та інших важливих рішень. Забезпечувальні функції, що виконуються кадровими апаратами та іншими підрозділами, мають організаційний характер і спрямовані на підтримку основних функцій органів місцевого самоврядування. Хоча ці функції є важливими, їх практичне значення часто є менш помітним порівняно з основними завданнями. Функції органів місцевого самоврядування можна поділити на власні (самоврядні) та ті, що делеговані від органів виконавчої влади [2, с. 10].

Функції місцевого самоврядування реалізуються через специфічні форми, які тісно пов'язані з організаційною структурою. Функції, як змістовна характеристика місцевого самоврядування, проявляються у різноманітних формах його розвитку, зокрема, організаційні структури. Основною ознакою функцій місцевого самоврядування є їх визначення як напрямів і видів діяльності. При визначенні цих функцій важливо враховувати зовнішні ознаки цього виду публічної влади, які дозволяють відрізнити їх від функцій інших видів влади та управління, а також інших подібних явищ: цілі, завдання, повноваження та компетенція.

Крім того, важливим аспектом є з'ясування причин та цілей діяльності суб'єктів місцевого самоврядування та того, чому вони наділяються певними владними повноваженнями відповідно до закону. Це питання роз'яснюється через соціальне призначення місцевого самоврядування [31, с. 274].

Принципи місцевого самоврядування є орієнтирами для діяльності суб'єктів муніципального права та виконують роль критеріїв для поведінки учасників муніципально-правових відносин. Принципи визначають зміст муніципальної управлінської діяльності і впливають на функціонування механізму муніципально-правового регулювання. Ці принципи відображають і захищають систему загальнолюдських цінностей громадянського суспільства [38, с. 172].

У системі державного ладу виокремлюються конституційні принципи, які стосуються принципів політичної системи суспільства. Серед них можна визначити такі основні принципи, як демократизм, плюралізм (принцип багатоманітності), конституційність, свобода суспільної діяльності (зокрема, політичної діяльності), соціальна справедливість тощо. До основних конституційних принципів відносяться також демократія, департаменталізація, партиципація, політичний плюралізм, рольова автономія елементів політичної системи, змагальність у політичному процесі на основі рівноправності та рівних можливостей для соціальних і територіальних колективів, а також самоврядування колективів (асоціацій громадян і місцеве самоврядування територіальних колективів) [5, с. 26].

Початковим етапом дослідження принципів нормотворчості органів місцевого самоврядування є система цих принципів. У правовій науці виділяють:

- загальні принципи, зокрема, верховенство права, гуманізм, демократизм, законність, гласність і відповідальність, які відображають особливості нормотворчої діяльності;
- спеціальні принципи, зокрема, динамізм та стабільність, оперативність, планування і прогнозування, системність та ієрархічність, застосування юридичної техніки, професіоналізм, наукова обґрунтованість, міжнародний пріоритет і національні інтереси, що деталізують і конкретизують загальні принципи.

Дотримання цих принципів і їх реалізація сприяють підвищенню ефективності нормотворчої діяльності та покращенню якості нормативно-правових актів у державі [68, с. 161].

Європейська хартія місцевого самоврядування визначає п'ять основних принципів самоврядування територіальних громад: децентралізація, публічна влада, представницька демократія, автономія, субсидіарність і свобода об'єднань. Положення Хартії підкреслюють, що ці принципи повинні бути закріплені в національному законодавстві та, за можливості, в конституції. Однак тільки в Бельгії ці принципи чітко прописані на конституційному рівні: 1) безпосереднє обрання членів провінцій та громад; 2) надання радам провінцій та громад необхідних повноважень для реалізації гарантованих прав; 3) децентралізація; 4) відкритість засідань рад; 5) прозорість бюджету та його використання; 6) контроль з боку органів контролю або федерального законодавчого органу за їх діяльністю для запобігання порушенням прав чи публічних інтересів (ст. 62) [19].

Принципи місцевого самоврядування слугують орієнтирами для діяльності суб'єктів муніципального права та виступають критеріями поведінки учасників муніципально-правових відносин. Принципи впливають на зміст муніципальної управлінської діяльності і на роботу всього механізму муніципально-правового регулювання, а також виражають і захищають систему загальнолюдських цінностей громадянського суспільства. Усі принципи організації та функціонування служби в органах місцевого самоврядування взаємодіють у рамках єдиного механізму та системи. Побудова цієї системи має як емпіричне, так і практичне значення. Системний аналіз принципів організації й функціонування служби в органах місцевого самоврядування дозволяє врахувати їх зв'язки та відносини всередині цієї системи, виявити умови їх динаміки та стабільності, а також зрозуміти механізм їх впливу на суспільні відносини з метою ефективної реалізації у процесі модернізації служби в органах місцевого самоврядування [39, с. 421].

Таким чином, органи місцевого самоврядування виконують важливу роль у забезпеченні управлінських функцій на рівні територіальних громад. Принципи органів місцевого самоврядування, зокрема, децентралізація, автономія та публічна влада, визначають основи їх діяльності та взаємодії з державними структурами. Основними функціями органів місцевого самоврядування є політичні, економічні, соціальні та культурні, що дозволяють органам місцевого самоврядування ефективно вирішувати проблеми громади. Важливою характеристикою є також їх взаємодія з іншими державними органами для забезпечення належного функціонування місцевого самоврядування та захисту прав громадян. Загалом, ефективність органів місцевого самоврядування залежить від дотримання принципів та забезпечення необхідних функцій на місцевому рівні.

1.2. Аналіз інституційної структури органів місцевого самоврядування

Аналіз інституційної структури органів місцевого самоврядування дозволяє зрозуміти організаційні основи функціонування місцевих владних структур. Ця структура визначає взаємодію між різними рівнями самоврядування та органами, що здійснюють управлінські, соціально-економічні та культурні функції на місцевому рівні. Розуміння інституційної організації допомагає оцінити ефективність місцевого управління та можливості для вдосконалення його діяльності.

Місьцеве самоврядування є інститутом, що забезпечує умови для волевиявлення та самореалізації територіальної громади, сприяючи збереженню її автентичності, сталому розвитку регіонів і самостійному вирішенню місцевих проблем через утворені органи самоврядування в межах чинного законодавства. Це визначення базується на двох основних принципах: самостійності та автентичності територіальної громади, а також на принципі повного невтручання держави в питання місцевого значення [62, с. 97].

Сутність системи місцевого самоврядування полягає у взаємозв'язку та ефективному функціонуванні різних організаційно-правових форм. Тому під системою можна розуміти сукупність органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення, форм прямого волевиявлення громадян та інших організаційно-правових механізмів, через які територіальні громади мають право і реальні можливості вирішувати питання місцевого значення відповідно до своїх інтересів, історичних традицій та інших місцевих особливостей [69, с. 102].

Реалізація стратегії розвитку регіону та міста вимагає відповідної організаційної структури місцевих органів влади. Загальні принципи побудови та класифікації таких структур, а також визначення їх ефективності, засновані на міжнародному досвіді та наукових підходах, можуть бути застосовані для аналізу організаційних структур місцевого управління. Ключовим принципом є формулювання Альфреда Чандлера: «Стратегія визначає структуру», що означає, що організаційна структура повинна підтримувати реалізацію стратегії. Залежність структури від стратегії добре описана в літературі. Наприклад, функціональна структура підходить для стратегії цінового лідерства або орієнтації на споживача, а продуктова або матрична структура – для стратегії диференціації продукції. Організаційна структура також залежить від виконуваних функцій. Наприклад, вертикальна ієрархія підходить для виробничих процесів, а «плоскі» структури з високою автономією – для дослідницьких підрозділів. Оскільки стратегії змінюються, організаційні структури повинні також еволюціонувати, оскільки змінюються як внутрішні, так і зовнішні умови діяльності органів місцевого самоврядування [67, с. 92].

Ми вважаємо, що інституційна структура органів місцевого самоврядування – це система органів, що належать до системи місцевого самоврядування та здійснюють повноваження на місцевому рівні. Інституційна структура органів місцевого самоврядування включає різноманітні органи та організаційно-правові форми, через які територіальні громади реалізують свої

права і вирішують питання місцевого значення. Зокрема, доцільно представити інституційну структуру ОМС на рис. 1.1.

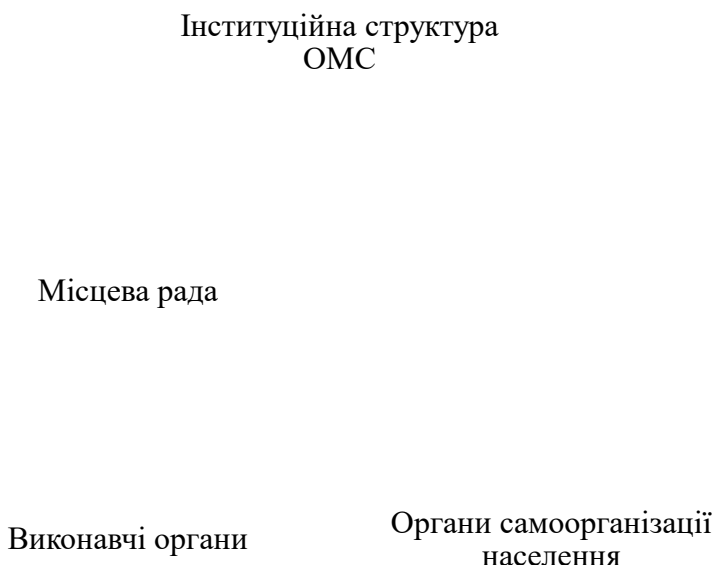

Рис. 1.1. Інституційна структура органів місцевого самоврядування.

Джерело: складено автором.

Розглянемо більш детально кожен складову інституційної структури ОМС.

Обрання місцевої ради не має заважати реалізації форм безпосереднього управління, таких як громадські слухання, місцева ініціатива, збори громадян, референдуми, електронні петиції. Проте на практиці новообрані депутати і міські голови часто не звертають достатньої уваги на ці питання. Місцеве самоврядування є системою органів, принципів і підходів. Без належного розуміння сутності місцевого управління ради можуть перетворитися на механізми, що зосереджують владу в руках певних осіб на багато років, що є характерним для сільської місцевості, де сільські голови можуть обіймати свою посаду по кілька каденцій поспіль.

Місцева рада є системою управлінських і владних структур, що складається з міського голови та його адміністративної служби, виконавчих органів (відділи, управління, департаменти), комунальних установ (школи,

дитячі садки, лікарні тощо), комунальних підприємств, виконавчого комітету (органу, утвореного радою за поданням міського голови), а також постійних і тимчасових контрольних комісій (колегіальних органів, що складаються з обраних депутатів) [35].

Усі органи місцевої ради утворюють «тригілкову систему стримувань і противаг» (рис. 1.2).

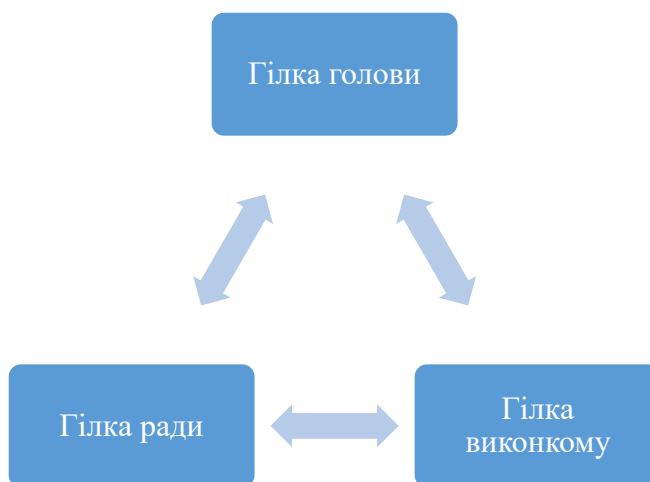

Рис. 1.2. Тригілкова система стримувань та противаг органів місцевої ради.

Джерело: [64].

Гілка міського голови побудована за принципами вертикалі влади, де він має повноваження призначати та звільняти керівників виконавчих органів, комунальних установ і підприємств, здійснювати контроль за їх діяльністю, а також визначати основні напрямки їх роботи та повноваження.

Гілки ради і виконкому організовані як колегіальні органи, де рішення приймаються колективно через відкриті обговорення та голосування. Законодавець надає право ухвалювати обов'язкові рішення лише раді і виконкому. Міський голова має лише розпорядчі та адміністративні функції, що стосуються процедурних питань – призначення, звільнення, відрядження, уповноваження тощо.

Ці три гілки місцевої ради перебувають під взаємним контролем. Рада створює виконком, але лише міський голова має право пропонувати

кандидатури. Рада може лише підтримати або відхилити ці кандидатури. Міський голова скликає та головує на засіданнях ради і виконкому, формує їх порядок денний і вносить на розгляд проекти рішень. Він також має право накладати вето на проекти рішень ради та виконкому. Рада може розпустити виконком або достроково припинити повноваження міського голови. Виконком має функції як органу місцевого самоврядування, так і виконавчої влади (освіта, охорона здоров'я тощо), координує та контролює діяльність комунальних установ і підприємств, заслуховує звіти керівників. Важливо підтримувати конкурентність, дискусійність та взаємоконтроль у діяльності місцевої ради. Виконком є колегіальним органом, основне завдання якого – прийняття рішень від імені міського голови. На засіданні виконкому у міського голови лише один голос [64].

Місцеві ради мають право затверджувати апарат ради та її виконавчих органів (п. 5 ч. 1 ст. 26 Закону про місцеве самоврядування). Законодавство не вимагає наявності статусу юридичної особи для апарату. У правовому регулюванні не дається чітке визначення апарату місцевої ради та її виконавчих органів (зокрема щодо виконавчого апарату районної та обласної ради), окрім згадки про посадові оклади керівників та спеціалістів апарату (додаток 50 до постанови КМУ від 09.03.2006 № 268 «Про упорядкування структури та умов оплати праці працівників апарату органів виконавчої влади, органів прокуратури, судів та інших органів»). Оскільки реалізація повноважень органів місцевого самоврядування покладається на виконавчі органи, апарат виконує як керівні, так і «обслуговуючі» функції (наприклад, бухгалтерія, канцелярія, юридичне забезпечення тощо). На практиці апарат включає сільського, селищного, міського голів, їх заступників, старост, працівників управлінь, відділів та інших підрозділів, що не є виконавчими органами [23].

Згідно з Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», система виконавчих органів місцевого самоврядування включає виконавчі органи сільських, селищних, міських та районних у місті рад, які організовуються у вигляді комітетів, відділів, управлінь та інших органів.

Відповідно до ч. 3 ст. 11 цього Закону, в сільських радах, що представляють територіальні громади з чисельністю до 500 жителів, може бути ухвалене рішення про відсутність виконавчого органу [48]. У такому випадку сільський голова здійснює функції виконавчого органу ради самотійно, за винятком управління земельними та природними ресурсами.

Цікаво, що Закон не передбачає створення виконавчих органів у складі районних та обласних рад. Проте обласні та районні ради мають можливість утворювати президії (колегії) як дорадчі органи, а також функціонує виконавчий апарат, який забезпечує виконання повноважень цих рад. Важливо зазначити, що президії та виконавчий апарат обласних та районних рад не мають такого ж правового статусу, як виконавчі органи сільських, селищних, міських та районних рад, оскільки останні створюються для здійснення виконавчих функцій і повноважень місцевого самоврядування. Таким чином, виконавчі органи утворюються лише на місцевому рівні, в той час як виконавчі органи державної влади функціонують на трьох рівнях: вищому (національному), центральному (регіональному) та місцевому (муніципальному) [3, с. 212].

Органи самоорганізації населення (ОСН) – це представницькі органи мешканців міста або його частин, створені для вирішення конкретних місцевих питань. До таких органів належать будинкові, вуличні, квартальні комітети, а також комітети мікрорайонів і районів у містах. ОСН співпрацюють з різними установами та організаціями для розв'язання місцевих проблем і надають можливість всім бажаючим брати участь у громадському житті міста.

Органи самоорганізації зазвичай є юридичними особами, що володіють необхідними інструментами для реалізації інтересів мешканців і вирішення спільних проблем на місці проживання. На відміну від об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ), органи самоорганізації складаються не з власників, а з мешканців, які законно проживають на відповідній території [70].

Основні завдання органів самоорганізації населення визначаються завданнями та функціями органів місцевого самоврядування. Жителями, які

мають законне право проживати на відповідній території, можуть бути обрані до органу самоорганізації населення. Порядок виборів встановлюється Законом України «Про органи самоорганізації населення».

Закон передбачає певні обмеження для забезпечення свідомого волевиявлення жителів, зокрема такі цензи:

- осілості – вимога проживати на відповідній території на законних підставах;
- віковий – жителі повинні досягти віку 18 років;
- дієздатності – вибори ОСН не можуть брати участь особи, визнані судом недієздатними.

Забороняється встановлення будь-яких обмежень на право жителів, які проживають на відповідній території, брати участь в органах самоорганізації населення, на основі їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, мовних чи інших ознак [49].

Отож, аналіз інституційної структури органів місцевого самоврядування демонструє, що ОМС мають чіткий розподіл функцій між виконавчою, представницькою та контролюючою гілками. Виконавчі органи, як правило, займаються реалізацією повноважень місцевого самоврядування на рівні конкретних територій, в той час як місцеві ради виконують роль представників інтересів громадян. Важливу роль в управлінні місцевими питаннями відіграють органи самоорганізації населення, які дозволяють залучати жителів до активного вирішення проблем на місцях.

1.3. Розвиток та реформування інституційної структури органів місцевого самоврядування

Розвиток та реформування інституційної структури органів місцевого самоврядування є важливим етапом у процесі децентралізації та вдосконалення управління на місцевому рівні. Ці зміни спрямовані на підвищення

ефективності роботи органів влади, забезпечення більшої автономії місцевих громад та покращення взаємодії між органами самоврядування та громадянами. Реформи включають вдосконалення функцій, повноважень та організаційної структури місцевих органів для вирішення актуальних соціально-економічних проблем на місцях.

Одним з ключових факторів забезпечення системності процесу конституційної модернізації в Україні є необхідність інтеграції європейських стандартів функціонування органів публічної влади на основі децентралізації в основних сферах діяльності територіальних громад. Під впливом економічних, соціальних і політичних обставин відбувається зміна, перерозподіл або скасування державних і самоврядних повноважень, які є засобом реалізації функцій, визначених Конституцією та законами України, у різних сферах суспільних відносин [12, с. 106].

Реформа місцевого самоврядування передбачає процес об'єднання (укрупнення) територіальних громад, що зумовлено тим, що значна частина ресурсів у дрібних громадах продовжує витрачатися на утримання управлінського апарату, що не дозволяє реалізовувати масштабні проекти місцевого розвитку через нестачу фінансів. Навіть надання додаткових ресурсів таким громадам не забезпечить їхню здатність ефективно функціонувати. Тому, з огляду на позитивний європейський досвід та власну історичну практику, реформа місцевого самоврядування передбачає обов'язкове об'єднання територіальних громад [65].

Прийнята Кабінетом Міністрів України 1 квітня 2014 року Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні визначає основні шляхи вирішення проблем у системі місцевого самоврядування. Основними питаннями, що визначають сутність її змін, є: встановлення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та виконавчої влади; створення відповідних матеріальних, фінансових і організаційних умов для реалізації органами місцевого самоврядування своїх та делегованих повноважень; чітке

розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування та виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою з дотриманням принципів субсидіарності та децентралізації; активне залучення населення до процесу прийняття управлінських рішень та підтримка розвитку форм прямого народовладдя [56].

Після затвердження Концепції розвитку місцевого самоврядування в Україні було прийнято низку важливих законів, зокрема, «Про співробітництво територіальних громад» [53], «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [42] та «Про засади державної регіональної політики» [45].

Аналіз чинного законодавства та практики його застосування, а також вивчення міжнародного досвіду в сфері державотворення дозволяє визначити основні напрямки для подальшого розвитку та вдосконалення місцевого самоврядування. Складні завдання можуть бути ефективно вирішені лише в умовах, де відсутня монопольна авторитарність, а повноваження розподілені між численними центрами влади. Надмірна централізація, характерна для вертикальної структури влади, суперечить сучасним соціальним процесам, що призводить до громіздкості в ухваленні та реалізації рішень, зниження здатності системи реагувати на нові виклики. Водночас децентралізація має здатність значно підвищити ефективність публічного управління, надаючи йому гнучкість і адаптивність до змін. Однак коли держава створює перепони для розвитку самодіяльності громад або перешкоджає процесам самоорганізації, це може призвести до утворення неформальних, позаконних об'єднань, соціальної люмпенізації та поширення деструктивних настроїв серед населення, що в свою чергу може привести до політичної нестабільності [27, с. 20].

Місцеве самоврядування ґрунтується на певних цінностях, традиціях, громадській думці та ритуалах. Однією з умов його ефективного функціонування є внутрішня соціальна згода у рамках спільних проблем, цілей і використовуваних засобів. Ці питання розглядає аксіологія управління, яка досліджує природу цінностей, на яких базується управління, а також вивчає

взаємодію між цінностями та ідеалами соціуму, життєвими мотивами та інтересами учасників процесу управління, зокрема керівників, що приймають рішення, та виконавців. Важливо також враховувати етику управління, особливо в контексті реформування місцевого самоврядування. Реформа місцевого самоврядування передбачає розуміння правил ділових та управлінських відносин, норм поведінки учасників управлінських процесів, а також дослідження таких категорій, як добро і зло, справедливість і несправедливість, честь і гідність. Логіка управління пояснює внутрішню структуру управлінських процесів, роль окремих компонентів та взаємозв'язок етапів управління, закономірності вибору методів і засобів управлінської діяльності, спрямованих на досягнення цілей та забезпечення їх ефективності [4, с. 126].

Одним із ключових напрямів конституційної та адміністративної модернізації українського суспільного ладу є децентралізація публічної влади згідно з європейськими правовими стандартами. Це твердження обґрунтоване кількома важливими аспектами. По-перше, посилення локальної демократії, надання реальних можливостей територіальним громадам та органам місцевого самоврядування є важливим кроком до забезпечення прав і свобод людини, підтримки балансу між соціальними групами та загальним добробутом суспільства, що реалізується через децентралізацію і муніципалізацію публічно-владних відносин. По-друге, досвід розвинутих правових держав показує, що надання максимальних повноважень і реальних можливостей регіональним та муніципальним органам публічного управління є основою для створення ефективної моделі публічного управління, що об'єднує всі рівні влади для вирішення важливих суспільних завдань. По-третє, зважаючи на стратегічний курс України на вступ до Європейського Союзу, важливою є імплементація європейських стандартів децентралізації, а також зміцнення ролі місцевого самоврядування в конституційно-правовій системі держави через посилення інституційної, функціональної, бюджетно-фінансової та матеріально-технічної спроможності [71, с. 102].

Децентралізація полягає в передачі фінансів і повноважень від центральної влади до органів місцевого самоврядування. Завдяки цьому, громади тепер самостійно керують такими об'єктами, як будинки культури, дитячі садки, школи, амбулаторії та інша інфраструктура. Вони мають можливість самостійно визначати, на що і скільки витратити коштів, а більша частина податків залишається в місцевому бюджеті, замість того щоб йти до столиці. Держава також надає субвенції для підтримки об'єднаних громад, медицини та освіти. Мешканці можуть контролювати місцеву владу, оскільки мають доступ до інформації про бюджет та можуть впливати на прийняття рішень, пропонуючи, що потрібно ремонтувати або будувати. Реформа децентралізації має на меті створення ефективного місцевого самоврядування та організації влади, що забезпечує належне життєве середовище для громадян, надає доступні та якісні публічні послуги, сприяє розвитку інститутів прямого народовладдя та погодженню інтересів держави і місцевих громад [37, с. 25].

В Україні наразі активно впроваджується адміністративна реформа, яка є важливою складовою процесу децентралізації. Мета цієї реформи – передати частину владних повноважень на місцевий рівень, де вони безпосередньо реалізовуватимуться. Створюються адміністративні одиниці на сільському та селищному рівнях, здатні ефективно управляти та забезпечувати свої фінансові потреби. Відповідальність за цей процес лежить на об'єднанні територіальних громад. Створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) здійснюється шляхом об'єднання кількох населених пунктів в одну адміністративну одиницю. Найчастіше об'єднання відбувається навколо невеликого містечка або селища міського типу. Головним завданням ОТГ є створення життєздатних адміністративних одиниць, тому об'єднання не відбувається між економічно слабкими селами. Для забезпечення стабільного існування та подальшого розвитку таких сіл їх об'єднують з економічно сильнішими. Також практикується створення потужних і економічно спроможних ОТГ [61, с. 139].

Реформа децентралізації влади продовжується навіть в умовах повномасштабної війни та воєнного стану. Хоча вона не реалізується в повному

обсязі, і багато з запланованих кроків, таких як утворення префектур замість державних адміністрацій, ще не виконано, це питання вже активно обговорюється. У складний для України період органи місцевого самоврядування та державної влади набувають досвіду в управлінні кризовими ситуаціями, вирішуючи важливі питання, пов'язані з організацією життя людей у громадах, районах та регіонах, що включає евакуацію населення, релокацію підприємств, регулювання роботи житлово-комунального, освітнього та соціального секторів, а також відновлення господарства на деокупованих територіях.

Ці дії демонструють спроможність територіальних громад здійснювати самоорганізацію і вирішувати актуальні питання життя громади за підтримки вищих органів управління. Важливу роль у вирішенні місцевих проблем відіграють волонтерські організації. Разом із цим стартують міжнародні проєкти з розширення муніципальної співпраці, які свідчать про зацікавленість та підтримку реформи з боку іноземних партнерів. Налагоджене інформування населення та міжнародної аудиторії про хід реформи. В цілому це підтверджує ефективність децентралізації, яка дозволила створити дієву систему місцевого самоврядування, що є основою для прогнозування її подальшого успішного розвитку під час відновлення країни після війни. Реформа децентралізації відображає проєвропейський курс України, тому її завершення та досягнення встановлених цілей є важливим завданням [14, с. 173].

Можна зробити висновок, що розвиток та реформування інституційної структури органів місцевого самоврядування є важливим етапом у зміцненні демократичних процесів в Україні. Передача значної частини повноважень та ресурсів на місця дозволяє громадам самостійно вирішувати актуальні питання розвитку, забезпечувати більш ефективне використання ресурсів і задоволення потреб місцевих мешканців. Завдяки децентралізації місцеві органи влади отримують можливість адаптувати рішення під специфіку своїх територій, підвищувати рівень управління та відповідальності. Однак для ефективного функціонування таких органів необхідно продовжувати вдосконалення

механізмів контролю, забезпечення прозорості та підзвітності. Важливою складовою є також підтримка і розвиток інститутів громадянського суспільства, які можуть сприяти інтеграції місцевих ініціатив у державно-правовий вимір.

РОЗДІЛ 2

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ 7-8 СКЛИКАННЯ

2.1. Аналіз впливу процесу децентралізації на формування і функціонування інституційної структури Волинської обласної ради VII–VIII скликання

Процес децентралізації в Україні став одним із ключових чинників трансформації органів місцевого самоврядування, зокрема, Волинської обласної ради. Ця реформа передбачала передачу повноважень та ресурсів від центральної влади до місцевих громад, що суттєво вплинуло на формування інституційної структури ради. Зміни відобразилися у розширенні повноважень депутатів, оптимізації адміністративних процедур та підвищенні прозорості управління. Аналіз особливостей функціонування Волинської обласної ради VII–VIII скликань дозволяє виявити ключові тенденції і труднощі, спричинені децентралізацією.

Децентралізація в Україні є ключовим елементом адміністративної реформи, яка базується на Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» [48]. Цей закон визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування місцевого самоврядування. Бюджетна реформа, яка супроводжувала децентралізацію, передбачала збільшення фінансової автономії місцевих органів влади, зокрема через закріплення частини податків на місцях. Реформа адміністративно-територіального устрою спрямована на укрупнення громад для забезпечення їх спроможності виконувати делеговані повноваження та підвищення ефективності управління.

Реалізація реформи децентралізації у Волинській області супроводжувалася створенням об'єднаних територіальних громад (ОТГ) та передачею значної частини повноважень на рівень регіональних і місцевих органів влади. Волинська область отримала можливість самостійно вирішувати

питання, пов'язані з місцевим бюджетом, інфраструктурними проектами, освітою та охороною здоров'я.

До того ж, децентралізація суттєво вплинула на ресурси та компетенції Волинської обласної ради, розширивши її фінансові та управлінські можливості. Завдяки бюджетній реформі область отримала більше коштів на розвиток інфраструктури, соціальних послуг та підтримку громад. Разом із тим зросла відповідальність обласної ради за ефективне використання ресурсів та забезпечення прозорості у прийнятті рішень. Розширення компетенцій вимагало впровадження нових механізмів стратегічного планування та підвищення кваліфікації управлінського персоналу. Таким чином, децентралізація створила умови для розвитку Волинської області, але одночасно поставила нові виклики перед місцевою владою.

Так, на одній із чергових сесій обласної ради В. Рубльов підкреслив, що децентралізація є однією з найуспішніших реформ в Україні. «Ця реформа продовжується і розвивається завдяки вашій підтримці. Бажаю нам натхнення, плідної роботи та єдності. Нехай нас об'єднує Велика Волинь, а не розділяють політичні прапори», – зазначив народний депутат [22].

У процесі впровадження реформи децентралізації відбулась також зміна у складі та чисельності депутатів обласної ради. Зменшення кількості депутатів у зв'язку з укрупненням громад сприяло оптимізації роботи ради, водночас сформувавши нові проблеми щодо представництва інтересів різних територій. Склад депутатів став більш різноманітним, включав представників місцевих лідерів, підприємців, активістів і політичних партій, що вплинуло на характер дискусій та прийняття рішень. Зокрема, склад депутатів Волинської обласної ради 7 і 8 скликання подано у Дод. А та Б відповідно.

Формування постійних комісій і депутатських фракцій стало важливим інструментом ефективного функціонування ради. Постійні комісії виконують функцію підготовки та попереднього розгляду проєктів рішень, що дозволяє зосередити увагу на специфічних питаннях: бюджеті, соціальній політиці чи

інфраструктурі. Зокрема, перелік постійних комісій Волинської обласної ради представлено на рис. 2.3.

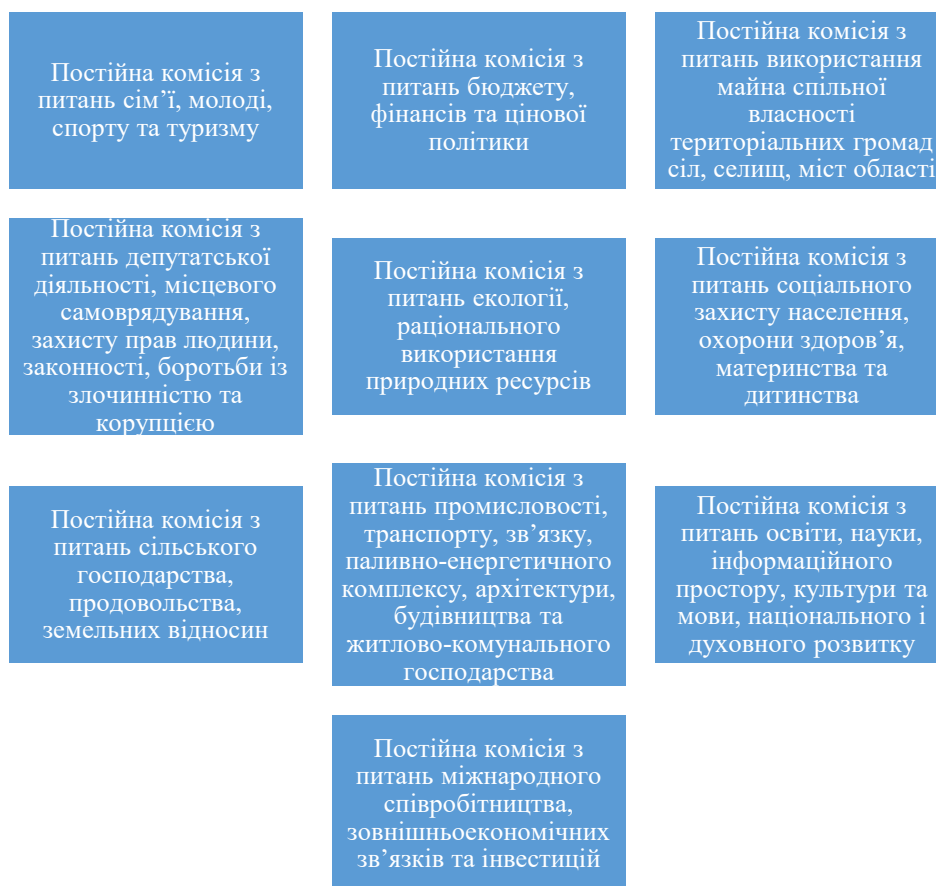

Рис. 2.3. Перелік постійних комісій Волинської обласної ради.

Джерело: [41].

Депутатські фракції, своєю чергою, об'єднують політичні сили навколо спільних цілей, забезпечують координацію та ефективну підтримку стратегічних рішень. Їхня взаємодія впливає на баланс інтересів у раді та сприяє врахуванню потреб громад. Депутатські фракції Волинської обласної ради розміщено на рис. 2.4.

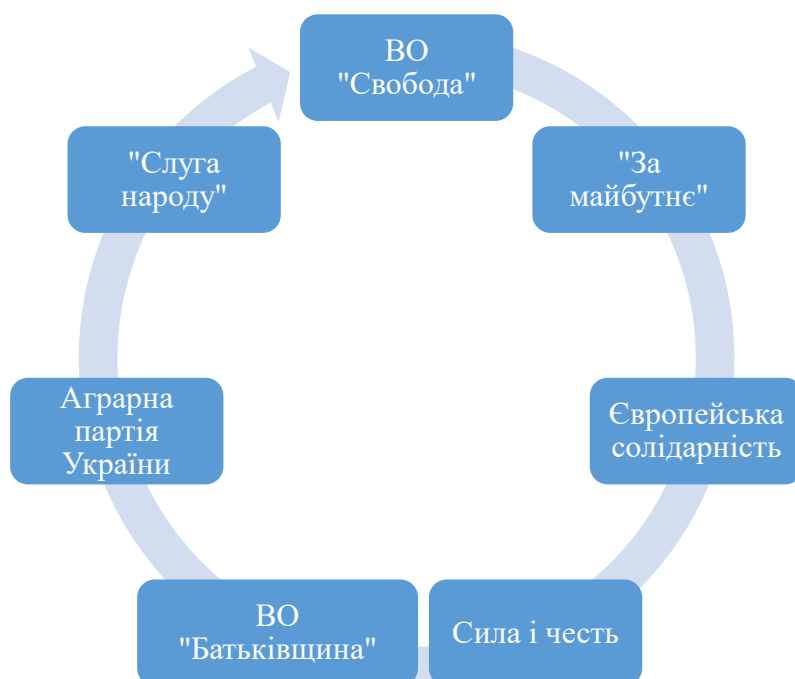

Рис. 2.4. Депутатські фракції Волинської обласної ради.

Джерело: [17].

Варто підкреслити, що децентралізація суттєво змінила структуру виконавчого апарату обласної ради, зокрема, через розширення його функцій і обов'язків. Збільшення фінансових і адміністративних ресурсів вимагало підвищення професійного рівня працівників апарату, розвитку нових підрозділів для координації між громадами та реалізації інфраструктурних проєктів. Зросла роль апарату в забезпеченні прозорості та підзвітності діяльності ради, а також у моніторингу ефективності виконання програм розвитку, що дозволило виконавчому апарату адаптуватися до нових умов і сприяти підвищенню якості управління на регіональному рівні.

В умовах децентралізації Волинська обласна рада отримала більш широкі можливості для самостійного управління ресурсами та реалізації регіональних ініціатив. Зросла її роль у прийнятті стратегічних рішень, спрямованих на розвиток регіону. Рада стала платформою для обговорення ключових питань, що стосуються розвитку громад, освіти, охорони здоров'я та інфраструктури, сприяють більш ефективному використанню ресурсів.

Децентралізація надала Волинській обласній раді більше повноважень у плануванні та розподілі бюджету, що дозволило враховувати специфічні

потреби громад. Збільшення надходжень до місцевих бюджетів дало змогу фінансувати проекти, спрямовані на поліпшення якості життя, включаючи інфраструктурні ініціативи та соціальні програми. Нові механізми фінансового планування дозволили раціональніше розподіляти кошти між громадами, сприяючи їхньому сталому розвитку. Як зазначено у Стратегії розвитку Волинської області до 2027 року, бюджет розвитку є вагомим фінансовим показником забезпечення розвитку області. У 2018 році до бюджетів розвитку місцевих бюджетів області усіх рівнів надійшло коштів (без урахування субвенцій з державного бюджету) в обсязі 815,3 млн грн, що на 102,6 млн грн більше від минулорічних надходжень та на 129,4 млн грн – від 2016 року. За останні роки видатки бюджету розвитку місцевих бюджетів області збільшились на 115,5 млн грн, з 691,7 млн грн у 2016 році до 807,2 млн грн у 2018 році, в порівнянні з 2017 роком вони зросли на 97,6 млн грн, або на 13,8 відсотка більше від минулого року [55]. Частка витрат у загальному обсязі бюджету розвитку Волинської області представлена на рис. 2.5.

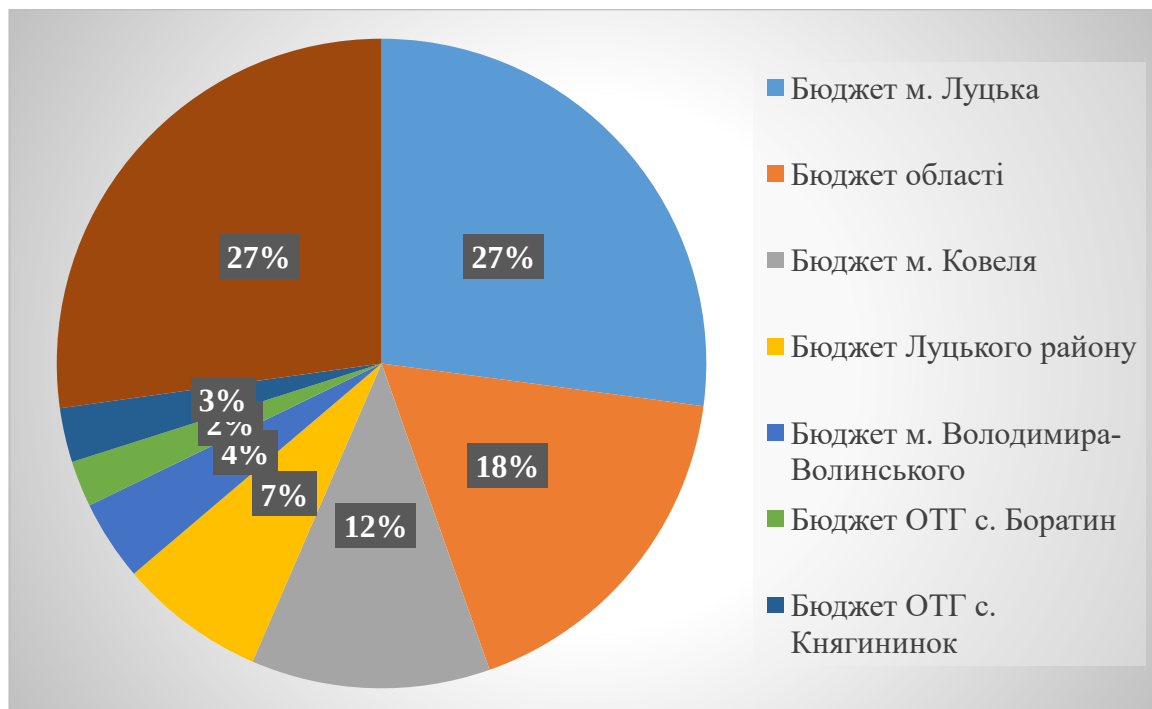

Рис. 2.5. Частки бюджету у загальному бюджеті розвитку Волинської області.

Джерело: [55].

Взаємодія Волинської обласної ради з територіальними громадами стала важливим аспектом її діяльності. З одного боку, громади отримали більше автономії, що підвищило їхню зацікавленість у співпраці з обласною радою. З іншого боку, рада зіткнулася з проблемами в узгодженні інтересів різних громад, які можуть мати суперечливі потреби та пріоритети. До того ж, політична конкуренція серед депутатів і фракцій створює труднощі в досягненні консенсусу під час прийняття рішень. Тим не менш, ефективна комунікація та механізми співпраці допомагають долати ці труднощі і забезпечують стабільність в управлінні.

В умовах децентралізації Волинська обласна рада активно співпрацює з територіальними громадами, підтримує реалізацію низки важливих регіональних програм, спрямованих на розвиток освіти, культури та соціальної сфери. Зокрема, Регіональна програма розвитку культури, мистецтва та охорони культурної спадщини сприяє збереженню національних традицій, підтримці культурних ініціатив у громадах, а також забезпечує фінансування проєктів з відновлення пам'яток архітектури. Завдяки цій співпраці громади мають змогу брати участь у формуванні пріоритетів програми, залучати ресурси на реалізацію локальних культурних проєктів та підвищувати якість культурного життя в регіоні.

Ще одним прикладом взаємодії є Програма матеріально-технічного забезпечення військових частин (установ) та підрозділів правоохоронних органів, проведення заходів територіальної оборони та комплектування військових частин, мобілізації та мобілізаційної підготовки в області на 2021–2025 роки, яка реалізується через тісну співпрацю з громадами для надання адресної допомоги та створення соціальних ініціатив. Також важливим напрямом є реалізація Комплексної програми розвитку агропромислового комплексу, яка сприяє економічному розвитку територіальних громад через залучення інвестицій у сільське господарство та підтримку фермерів [58]. Такі програми є прикладом того, як децентралізація дає можливість громадам

визначати свої пріоритети, а обласна рада забезпечує організаційне та фінансове підґрунтя для їхньої реалізації.

Отже, процес децентралізації суттєво вплинув на інституційну структуру Волинської обласної ради, особливо в контексті її роботи у VII–VIII скликаннях. Передача значних повноважень на місцевий рівень та посилення ролі територіальних громад сприяли зміні підходів до організації діяльності ради, створення постійних комісій і фракцій, які стали ключовими інструментами прийняття рішень. Важливим наслідком реформи стало підвищення автономії та фінансових можливостей громад, що дало змогу обласній раді зосередитися на стратегічному плануванні та підтримці пріоритетних регіональних програм. Загалом, реформа стимулювала оптимізацію управлінських процесів, підвищила прозорість і сприяла більш тісній взаємодії обласної ради з громадами.

2.2. Адаптація інституційної структури ради до нових умов управлінської взаємодії та роль обласної ради в управлінні регіоном

Адаптація інституційної структури Волинської обласної ради до нових умов управлінської взаємодії є важливим фактором успішного функціонування місцевої влади в умовах децентралізації. Процес передачі повноважень на регіональний та місцевий рівні вимагає змін у роботі органів обласної ради, зокрема, в організаційній структурі, взаємодії з територіальними громадами та прийнятті рішень. Роль обласної ради в управлінні регіоном стає ще більш значущою, оскільки рада забезпечує координацію між місцевими органами влади, а також відповідає за реалізацію стратегічних програм розвитку та забезпечення стабільності на території області.

Після впровадження децентралізації організаційна структура Волинської обласної ради зазнала значних змін. У складі депутатського корпусу відбулося оновлення, зокрема, через збільшення кількості депутатів, що стало наслідком розширення повноважень місцевих органів влади. Формування постійних

комісії стало більш гнучким та орієнтованим на нові завдання, пов'язані з управлінням територіями та розподілом ресурсів на місцевому рівні. Створення нових фракцій демонструє політичні трансформації, оскільки з'явилася більша політична конкуренція, що впливає на прийняття рішень. Нові функції, зокрема, розпорядження місцевими бюджетами та управління розвитком інфраструктури, значно змінили внутрішню організацію роботи ради, збільшивши її взаємодію з місцевими громадами, що також призвело до оптимізації управлінських процесів, із акцентом на прозорість та підзвітність, що, у свою чергу, покращило ефективність функціонування ради.

Збільшення кількості об'єднаних територіальних громад (ОТГ) та надання їм більшого рівня автономії спричинило необхідність адаптації Волинської обласної ради до нових умов. Одним із головних завдань стало забезпечення ефективної взаємодії між обласною радою та новоствореними громадами. У результаті децентралізації обласна рада змінила свої підходи до управління, забезпечивши підтримку ОТГ в питаннях розвитку інфраструктури, економічного росту та соціального забезпечення. Водночас рада має нові повноваження, які стосуються фінансування та контролю за використанням ресурсів, що забезпечує більш тісну співпрацю з місцевими громадами. Зокрема, яскравим прикладом цього Програма підтримки місцевого самоврядування та розвитку територіальних громад Волинської області на 2021–2025 роки [57], затверджена рішенням обласної ради від 25.02.2021 № 2/7. Програма передбачає заходи з підтримки ОТГ, зокрема, фінансування проєктів з розвитку інфраструктури, освіти, охорони здоров'я та інших сфер, що сприяють покращенню якості життя мешканців області.

Механізми координації між обласною радою та ОТГ передбачають регулярні консультації та обговорення ключових питань на засіданнях комісій та робочих груп, що дозволяє враховувати інтереси всіх громад, а також ефективно розподіляти ресурси для розвитку місцевої інфраструктури. У рамках такої взаємодії обласна рада надає ОТГ експертну та консультативну підтримку з питання реалізації місцевих ініціатив, а також здійснює моніторинг

ефективності використання державних субвенцій. Крім того, значну роль у цьому процесі відіграють платформи для обміну досвідом та кращими практиками, що дозволяють забезпечити інтеграцію нових громад у загальну систему місцевого управління. Як приклад, можна навести Положення про виконавчий апарат обласної ради [51], яке визначає завдання та повноваження виконавчого апарату, включаючи інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності обласної ради, постійних комісій та координаційної ради з питань місцевого самоврядування при голові обласної ради. Зазначене положення також регламентує документальне забезпечення діяльності обласної ради та взаємодію з місцевими радами об'єднаних територіальних громад.

Ще одним прикладом є Постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2023 № 364 [46], яка затверджує Типове положення про координаційну раду з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних та Київській міській державних адміністраціях. Цей документ визначає завдання та повноваження координаційної ради, сприяючи налагодженню співпраці між органами місцевого самоврядування та державної влади.

Під впливом процесу децентралізації обласна рада здобула нову роль у стратегічному плануванні розвитку регіону, зокрема, в контексті розробки та реалізації довгострокових програм економічного, соціального та інфраструктурного розвитку. Обласна рада активно бере участь у формуванні стратегії розвитку області, забезпечуючи координацію між різними рівнями влади та залучаючи до процесу місцеві громади. Її стратегічне значення зросло завдяки здатності забезпечувати синергію між державними та місцевими ініціативами, що дозволяє сприяти розвитку інфраструктури, бізнесу, а також підвищенню якості життя населення. Зокрема, рада активно залучає інвестиції в регіон і координує виконання національних програм з урахуванням специфіки місцевих потреб.

Управління ресурсами області в умовах децентралізації стало ключовим елементом функціонування обласної ради. Рада отримала більший контроль над

фінансами, що дозволяє їй ефективніше розподіляти бюджетні кошти на розвиток інфраструктури та соціальну підтримку громад. Крім того, обласна рада має можливість реалізовувати національні та місцеві програми, орієнтуючись на конкретні потреби регіону: енергозбереження, аграрний розвиток, охорона здоров'я та освіта. Важливу роль у цьому процесі відіграє співпраця з державними органами, бізнесом і громадськістю, що дозволяє створити цілісну стратегію розвитку, з урахуванням ресурсних можливостей області та пріоритетів національної політики.

Зокрема, у Стратегії розвитку Волинської області до 2027 року виокремлено кілька сценаріїв розвитку регіону. Сценарії розвитку Волинської області відображають ймовірні структурні зміни в майбутньому, які можуть статися при певних умовах, як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, що формуються всередині системи.

Інерційний сценарій розвитку області базується на впливі зовнішніх чинників і передбачає, що соціально-економічний стан регіону залишатиметься практично незмінним, розвиваючись за принципом інерції. Основними факторами цього сценарію є тривалий військовий конфлікт, повільне зростання ВВП на рівні 3 % щорічно, високий рівень тіньової економіки (50–60 %), завершення реформи адміністративно-територіального устрою до 2021 року, низька інвестиційна привабливість країни та регіонів, а також стійкість підприємницького клімату. Індекс народжуваності та міграції залишатимуться стабільними.

Оптимістичний сценарій ґрунтується на припущенні, що військове протистояння на Сході припиняється, а звільнені території поступово інтегруються в економічне та правове поле України. Успішна реалізація економічних реформ (судової, податкової, медичної, децентралізації тощо) забезпечить зростання інвестиційної привабливості області, сприятиме відновленню економіки країни та її входженню у період середньострокового економічного зростання. Важливим аспектом стане формування торговельно-економічного «безвізу» з країнами ЄС, що відкриє нові можливості для

експорту українських товарів, а також значні європейські інвестиції в інфраструктуру, зокрема, в будівництво автомагістралей. Зниження рівня корупції і довгострокових кредитних ставок створить сприятливі умови для розвитку малого і середнього бізнесу, а також для успішної реалізації реформи децентралізації, що сприятиме економічному розвитку ОТГ та створенню нових робочих місць.

Реалістичний сценарій передбачає поступову технологічну модернізацію промислових підприємств та покращення інвестиційного клімату, завдяки ефективній інвестиційній політиці. В результаті таких змін, сільське господарство буде модернізоване із звертанням уваги на високотехнологічні підприємства у галузях тваринництва та овочівництва/садівництва. Очікується поступове покращення в галузях освіти та охорони здоров'я, хоча ці зміни будуть відбуватися повільно через обмежені фінансові ресурси. Однак, реформування медичної системи, зокрема в рамках госпітальних округів і мережі первинної медичної допомоги, дозволить підтримати розвиток цієї галузі в сільських громадах. Реалістичний сценарій стане можливим завдяки активним діям обласної ради та ОДА в плануванні регіонального розвитку, мобілізації бюджетних коштів та фонду регіонального розвитку для реалізації стратегічних проєктів, які враховують як регіональні потреби, так і глобальні економічні тенденції [55].

Зміни в процесах прийняття рішень в обласній раді після децентралізації призвели до більшої участі місцевих органів влади в розробці та ухваленні рішень, що стосуються регіонального розвитку та бюджетування. Депутати та постійні комісії стали більш залученими до контролю за виконанням місцевих програм та проєктів, що зумовило зміни в організації їхньої роботи, зокрема збільшення кількості консультацій та зворотного зв'язку з ОТГ. Вплив децентралізації на бюджетні процеси виявився у зміцненні фінансової автономії ОТГ, що дозволяє громадам більш ефективно розподіляти та використовувати ресурси на місцевому рівні та в результаті сприяло поліпшенню управління місцевими бюджетами, зокрема, в напрямку фінансування освітніх, медичних і

соціальних послуг. Так, розглянемо особливості прийняття рішень у Волинській обласній раді на прикладі проєкту рішення «Про план роботи обласної ради на I півріччя 2025 року» [50].

План роботи обласної ради на I півріччя 2025 року включає важливі питання для розгляду на пленарних засіданнях та засіданнях постійних комісій. На пленарних засіданнях буде розглянуто низку актуальних тем, зокрема Програму підготовки населення до національного спротиву у Волинській області на 2025–2029 роки, зміни до Програми фінансової підтримки обласних комунальних підприємств, а також питання щодо розвитку освіти та реабілітаційної допомоги військовослужбовцям. Важливими також є питання щодо техніко-економічного обґрунтування передачі майнових комплексів навчальних закладів в спільну власність територіальних громад області.

Постійні комісії обласної ради зосередяться на актуалізації Стратегії розвитку Волинської області до 2027 року, питаннях розвитку туризму, охорони культурної спадщини, а також на реалізації соціальних програм для молоді та фізичної культури. Важливим завданням для постійних комісій є оцінка виконання регіональних програм розвитку та вивчення потреби у розробці планувальної документації для розвитку інфраструктури області.

Поряд із позитивними наслідками децентралізації, виникають також і певні проблеми, що пов'язані зокрема із конфліктом інтересів усередині ради. Проблеми в узгодженні інтересів різних громад часто виникають через різницю в економічному розвитку, соціальних потребах та культурних особливостях місцевих територій. У межах однієї області можуть існувати громади, які мають різний рівень забезпеченості ресурсами, що створює труднощі в досягненні спільного рішення. Важливим фактором є також різноманітність пріоритетів серед представників громад, що може призводити до конфліктів, особливо коли питання стосуються фінансування або розподілу державних ресурсів, що часто ускладнює процес прийняття рішень на рівні обласних рад. Як приклад, можна навести досвід роботи з конфліктами в громадах під час реформи децентралізації. Посібник, підготовлений ОБСЄ, висвітлює типові багаторівневі

конфлікти, які виникають через різні погляди на процеси децентралізації та недостатнє розуміння їх суті. Ці конфлікти часто стосуються дразливих тем, важливих для громад, і вимагають неординарних рішень [59]. Ще одним прикладом є ситуація, коли обласні ради блокували призначення виборів в об'єднаних громадах через надмірну політизацію процесу, що призводило до затримок у впровадженні реформи та ускладнювало співпрацю між різними громадами [18].

Політична конкуренція між місцевими політичними силами додає складнощів у досягненні консенсусу. В умовах наявності різних політичних груп з відмінними поглядами на управління і розвиток територій, рішення можуть бути заблоковані або відкладені через непорозуміння або боротьбу за вплив. Складнощі в пошуку компромісу також виникають через прагнення до партійних вигод, що може призвести до політичних суперечок і затягування процесу прийняття важливих рішень. Відсутність взаєморозуміння та прагнення до підтримки лише окремих інтересів можуть гальмувати ефективне функціонування ради та ускладнювати процес досягнення спільних цілей на рівні громад. Так, У 2022 році виник конфлікт між депутатами Волинської обласної ради та керівником Головного управління Державної податкової служби в області С. Лисеюком через затримки у відшкодуванні ПДВ місцевому бізнесу, що призвело до публічних заяв, медіаобговорень та залучення депутатів, чиєму бізнесу зашкодило неповернення ПДВ [7]. Також у 2019 році НАЗК внесло припис голові Волинської обласної ради Ігорю Палиці щодо порушень законодавства про етичну поведінку та врегулювання конфлікту інтересів. Агенство вимагало усунути порушення та ініціювати службові розслідування для виявлення причин та умов, що сприяли невиконанню вимог законодавства посадовими особами обласної ради [34].

Отже, адаптація інституційної структури Волинської обласної ради до нових умов управлінської взаємодії в умовах децентралізації призвела до значних змін у її функціонуванні. Збільшення кількості ОТГ та зростання їхньої автономії вимагали від ради гнучкості у прийнятті рішень і налагодженні нових

механізмів співпраці. Роль обласної ради в управлінні регіоном змістилася у бік стратегічного планування та координації розвитку, з акцентом на взаємодію з місцевими органами влади. Однак нові умови також сформували нові труднощі, зокрема, у напрямі узгодження інтересів різних територіальних громад і забезпечення ефективності міжурядової комунікації. У майбутньому для подальшого розвитку обласній раді слід фокусуватися на вдосконаленні інституційних механізмів і посиленні координації з ОТГ для досягнення сталого розвитку регіону.

2.3. Модернізація організаційної структури ради та вплив політичних змін

Модернізація організаційної структури Волинської обласної ради є важливим етапом у адаптації до нових реалій після впровадження децентралізаційної реформи. Модернізація організаційної структури спрямована на підвищення ефективності управлінських процесів та покращення взаємодії з територіальними громадами, що стало необхідним через зміни в політичній та адміністративній ситуації в країні. Політичні зміни, зокрема, перерозподіл повноважень і посилення ролі обласних органів місцевого самоврядування, також потребували адаптації організаційної структури ради для досягнення більшої гнучкості та реагування на нові труднощі. У цьому вимірі вдосконалення структури є ключовим фактором для забезпечення стабільного розвитку регіону в умовах політичних змін.

Зміни в законодавстві та державній політиці мають безпосередній вплив на організаційну структуру ради, оскільки адаптація до нових нормативних вимог вимагає перегляду внутрішніх процесів і розподілу обов'язків. Наприклад, зміни в законодавстві щодо децентралізації, фінансової автономії територіальних громад або управління майном можуть вимагати створення нових підрозділів або коригування повноважень існуючих структур, що, у свою чергу, може впливати на ефективність роботи ради, оскільки необхідно оновити

інституційні механізми для врахування нових вимог і забезпечення належної координації між органами місцевого самоврядування.

Так, нормативна база діяльності Волинської обласної ради охоплює широкий спектр законодавчих актів, які визначають її повноваження, функціонування та взаємодію з іншими органами місцевого самоврядування. Конституція України [26] є основним документом, що закріплює принципи децентралізації влади, надає обласним радам право на місцеве самоврядування в межах їхніх територіальних громад. Європейська хартія місцевого самоврядування [19] визначає стандарти демократичних принципів місцевого управління, які Україна зобов'язана дотримуватися, що включає також гарантії незалежності органів місцевого самоврядування.

Виборчий кодекс України [9] регулює процес виборів до обласних рад, забезпечуючи правову основу для демократичного процесу обрання депутатів. Цей закон визначає порядок проведення виборів, умови реєстрації кандидатів, організацію голосування та підрахунок голосів. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [48] надає загальні принципи та правила організації місцевого самоврядування, визначає обов'язки та повноваження обласної ради, а також взаємодію з іншими органами державної влади. Зокрема, закон визначає порядок розподілу бюджетних коштів та встановлення місцевих податків.

Проект Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» [52] регулює діяльність посадових осіб обласної ради, їх права та обов'язки, а також вимоги до кваліфікації та відповідальності службовців. Закон «Про статус депутатів місцевих рад» [54] визначає права та обов'язки депутатів обласної ради, умови їхнього обрання та звітності перед виборцями. Закон «Про запобігання корупції» [44] забезпечує механізми для виявлення та попередження корупційних правопорушень у діяльності органів місцевого самоврядування, що є важливим для забезпечення прозорості та підзвітності діяльності обласної ради. Закони «Про доступ до публічної інформації» [43] і «Про звернення громадян» [47] гарантують відкритість

роботи ради, забезпечують громадянам право на доступ до інформації та звернення з питаннями до органів влади.

Політична конкуренція, зокрема, боротьба між партіями за місця в органах ради, часто стає каталізатором реорганізації. Оскільки політичні сили мають різні погляди на структуру та функціонування місцевого управління, в періоди зміни політичного ландшафту можуть виникати спроби перерозподілу ресурсів, зміни у складі комісій або навіть перерозподілу функцій серед підрозділів ради. Конкуренція між політичними групами може призвести до реорганізації ради як способу посилення своїх позицій або задоволення інтересів різних соціальних та економічних груп, що може бути як конструктивним, так і призвести до внутрішніх конфліктів, якщо нові зміни сприймаються як політичний маневр.

Врегулювання конфлікту інтересів у голів, заступників голів обласних та районних рад, міських, сільських, селищних голів, секретарів місцевих рад, а також депутатів місцевих рад регулюється законами, які визначають статус відповідних осіб і організаційні принципи їх діяльності (ст. 35 Закону).

Згідно зі ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», для врегулювання конфлікту інтересів під час засідань відповідних рад встановлений спеціальний порядок. Особи, у яких виникає конфлікт інтересів під час участі в засіданні ради, повинні публічно повідомити про це, що обов'язково фіксується в протоколі засідання. Крім того, вони не повинні брати участь у розгляді, підготовці чи ухваленні рішення, що спричинило конфлікт інтересів.

Однак є виняток: якщо неучасть особи у прийнятті рішення може призвести до втрати повноважень ради, така особа може взяти участь у голосуванні, але тільки за умови публічного повідомлення про конфлікт інтересів під час засідання (ч. 2 ст. 59 Закону). Рішення ради ухвалюються на пленарних засіданнях більшістю депутатів від загального складу ради після обговорення, за винятком випадків, визначених законом. Сільський, селищний або міський голова, якщо бере участь у пленарному засіданні ради, також

включається до загального складу і його голос враховується при підрахунку результатів голосування (ч. 1, 2 ст. 59 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні») [32, с. 33].

Партійна структура відіграє важливу роль в організації роботи ради, оскільки більшість рішень залежить від позиції політичних сил, що формують більшість. Розподіл посад у комісіях, визначення пріоритетів у діяльності ради та навіть кадрові призначення часто відбуваються через партійну лінію, що створює певний порядок взаємодії та координації. Партії можуть впливати на стратегію ради через своїх представників, що забезпечує стабільність у діяльності, але водночас може обмежувати гнучкість і швидкість прийняття рішень, особливо коли партійні інтереси домінують над колективними чи загальногромадськими інтересами.

Зокрема, значним викликом для роботи Волинської обласної ради, як і для України загалом, стало повномасштабне вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 року. 23 лютого 2022 року, на тлі початку повномасштабного вторгнення, голова Волинської обласної ради Г. Недопад звернувся до населення з важливим повідомленням [21].

Уведення воєнного стану в Україні змусило обласну раду передати Волинській обласній військовій адміністрації повноваження з внесення змін до обласного бюджету, включаючи доходи, видатки, фінансування та кредитування, а також розподіл вільного залишку коштів бюджету, залишку субвенцій з державного бюджету та перерозподіл міжбюджетних трансфертів між державним та місцевими бюджетами. Крім того, обласна військова адміністрація отримала повноваження щодо затвердження нових обласних програм та внесення змін до існуючих [25, с. 126].

На XIII сесії Волинської обласної ради, що відбулася на початку березня 2022 року, депутати ухвалили рішення про внесення змін до бюджету 2022 року, спрямованих на виділення додаткових коштів для потреб оборони області в умовах воєнного стану. Загальна сума становить майже 22,5 млн грн. З цієї суми понад 17,5 млн грн передбачено для фінансування Програми матеріально-

технічного забезпечення військових підрозділів, правоохоронних органів, заходів територіальної оборони, комплектування військових частин, а також для мобілізаційної підготовки та мобілізації в області. Близько 3 млн грн виділено для реалізації Комплексної регіональної програми захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій [24, с. 113].

У період війни обласна рада стала ключовим центром комунікацій між підприємствами, організаціями, установами, цивільним населенням та військовим командуванням сил територіальної оборони, прикордонної служби, а також командуванням оперативного з'єднання військ «Волинь», що дозволило організувати ефективну роботу в умовах воєнного стану. На відповідних нарадах і зустрічах обговорювалися питання щодо посилення матеріально-технічного забезпечення військових, оснащення інженерних споруд сучасним обладнанням, а також формування нових військових підрозділів [25, с. 127].

До того ж, з початком війни керівництво Волинської обласної ради чітко визначило напрями співпраці нардепів із виборцями. Наприклад, у Луцьку, за підтримки Програми USAID «РАДА: наступне покоління», реалізованої ГО «Інтерньюз-Україна», відбулася стратегічна сесія, присвячена розробці дорожньої карти діяльності команд народних депутатів в умовах воєнного стану. У заході взяли участь голова обласної ради Григорій Недопад, народні депутати Ірина Констанкевич, Ігор Гузь, Вячеслав Рубльов, їхні помічники та представники волинської громади.

«Раніше основним завданням народних депутатів та їхніх помічників було працювати з виборцями, реагувати на потреби громад та впроваджувати законодавчі ініціативи. Наразі ж пріоритети змінилися. Народні депутати Волині зосереджені на волонтерській діяльності, допомозі військовим, постраждалим та внутрішньо переміщеним особам. Однак важливо, щоб парламентарі поверталися до своїх виборців і виконували свої обов'язки як представники людей. Саме тому нам потрібно спільно розробити чіткий

алгоритм дій депутатів в нових умовах», – зазначив директор Програми *USAID* «РАДА: наступне покоління» Ігор Когут [72].

Оцінка ефективності нової структури Волинської обласної ради показує значні покращення в її роботі, особливо у вимірі більш гнучкого та оперативного реагування на виклики, пов'язані з децентралізацією. Однак порівнюючи з попередньою структурою, можна відзначити певні недоліки, як-от недостатня координація між окремими комісіями та деякі труднощі у розподілі функцій між депутатами та адміністрацією ради, що може призвести до дублювання функцій та зменшення ефективності прийняття рішень.

Для подолання цих недоліків необхідно зосередитися на уточненні функціональних повноважень кожної комісії, а також забезпечити чіткіші механізми взаємодії між радами, комісіями та виконавчою владою. Можливо, варто розглянути створення спеціальних робочих груп для координації діяльності, а також впровадити регулярні оцінки ефективності роботи окремих підрозділів. Крім того, важливим є посилення підготовки депутатів та їхніх помічників для більш ефективної роботи в умовах нової організаційної структури.

Прогнози щодо подальшої адаптації організаційної структури обласної ради свідчать про необхідність постійної оптимізації та реагування на змінювані зовнішні та внутрішні умови. Враховуючи швидкі зміни в законодавстві та проблеми, пов'язані з економічною ситуацією, обласна рада повинна залишатися гнучкою у своїй організаційній структурі, здатною швидко адаптуватися до нових вимог, що може включати реорганізацію деяких комісій, введення нових постійних або тимчасових органів для вирішення конкретних завдань, а також інтеграцію сучасних технологій для автоматизації робочих процесів і забезпечення прозорості діяльності ради.

Таким чином, модернізація організаційної структури ради є важливим кроком для підвищення ефективності місцевого управління та забезпечення більшої прозорості в діяльності органів влади. Політичні зміни, зокрема реформування системи самоврядування, часто вимагають адаптації структури

ради для кращої координації роботи депутатів і виконавчих органів. Одним з основних напрямів змін є вдосконалення механізмів взаємодії між різними рівнями влади та розвиток інституцій, що забезпечують громадський контроль. Водночас політична конкуренція може впливати на організаційну структуру ради, вносячи елементи нестабільності та зміни в пріоритетах. Проте правильне управління цими змінами може сприяти покращенню якості прийняття рішень і підвищенню довіри громадян до місцевої влади. В цілому, постійне вдосконалення організаційної структури є необхідним для досягнення стабільності та ефективності місцевого самоврядування.

РОЗДІЛ 3

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Враховуючи стратегічний курс на інтеграцію з Європейським Союзом, а також необхідність відновлення країни після війни, важливо розглянути ефективні моделі управління на регіональному рівні. Зокрема, Волинська обласна рада має відігравати ключову роль у формуванні та реалізації політики, спрямованої на стабільність, економічний розвиток та соціальне благополуччя територіальних громад. Отож, дослідивши актуальні тенденції формування інституційної структури Волинської обласної ради VII–VIII скликання, нам вдалось сформулювати наступні рекомендації щодо її вдосконалення (рис. 3.6).

Рис. 3.6. Рекомендації щодо оптимізації інституційної структури Волинської обласної ради.

Джерело: складено автором.

Розглянемо кожну із запропонованих рекомендацій більш детально.

Для більш ефективного управління та розвитку регіону необхідно збільшити повноваження Волинської обласної ради у рамках децентралізації, надати їй більше можливостей для самостійного ухвалення рішень у питаннях економічного розвитку, соціальної політики та екології. В Україні наразі триває реформа децентралізації, спрямована на подолання надмірної централізації влади, покращення організації місцевої влади та вирішення організаційно-правових проблем у діяльності органів місцевого самоврядування. Конституційна модель організації державної виконавчої влади на місцях в Україні є недосконалою, оскільки місцеві державні адміністрації виконують не лише контрольно-наглядові функції щодо органів місцевого самоврядування, але й мають повноваження управління певними територіями. Досі триває пошук оптимальної форми взаємодії між цими двома системами органів влади на місцях. Зазначене питання є вкрай важливим, оскільки ефективність органів місцевого самоврядування та, відповідно, добробут територіальних громад і держави залежить від того, як правильно розподілені повноваження між різними рівнями влади.

Розмежування функцій виконавчої влади та органів місцевого самоврядування має враховувати їх суспільну значущість. Основним критерієм розподілу функцій є визначення специфіки завдань державного управління та місцевого самоврядування. Оскільки місцеве самоврядування передбачає право і здатність громад самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах чинного законодавства, це стає основою для поділу функцій між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування. Отже, розширення повноважень органів місцевого самоврядування допоможе територіальним громадам забезпечити високий рівень життя для громадян, ефективно використовувати місцеві ресурси і залучати громадян до вирішення місцевих проблем [28, с. 138].

Також важливо ввести механізми контролю за діяльністю обласної ради, зокрема, через регулярні публічні звіти, відкриті засідання та електронні платформи для громадян, що дозволить покращити взаємодію з населенням та

зменшити ризики корупції. Прозорість у публічному управлінні є ключовим фактором для формування довіри громадян до влади в Україні та повинна стати основою для успішного відновлення країни, створення справедливого, ефективного та демократичного суспільства. Фактор прозорості має також слугувати прикладом для інших країн, які мають подібні проблеми. Питання прозорості та підзвітності є одними з основних принципів відновлення України, забезпечення підтримки міжнародних партнерів і майбутньої євроінтеграції. Ці принципи є важливими не лише для місцевих органів влади та громадян, а й для підтримки України з боку міжнародної спільноти.

Аналіз стану органів місцевої влади у повоєнний період потребує глибокого розуміння різноманітних викликів і потреб. Відновлення та розвиток територіальних громад має базуватися на принципах відкритості та прозорості діяльності місцевих органів самоврядування. Прозорість означає забезпечення громадянам доступу до інформації та права брати участь у процесах прийняття рішень, що стосуються розвитку громади. Органи місцевого самоврядування, усвідомлюючи важливість надання інформації та залучення громадськості, повинні активно працювати над цим. Такий підхід сприятиме більш ефективному муніципальному управлінню в умовах воєнного стану, що забезпечить не тільки відновлення, а й стійкий розвиток місцевих громад, зміцнення місцевої демократії та впровадження доброго врядування в мирний час [16, с. 287].

Прозора та відкрита влада є однією з ключових передумов для сталого демократичного розвитку держави та суспільства. Лише за таких умов політика публічної влади буде ефективною, забезпечуючи реальний громадський контроль, дотримання принципів захисту прав і свобод людини, а також зміцнюючи довіру населення до влади. Прагнення до забезпечення відкритості та прозорості на належному рівні є важливою складовою стратегічного розвитку нашої держави, оскільки це є загальновизнаним стандартом і принципом функціонування органів публічної влади, а також частиною політичної культури в розвинених країнах. Однак на сьогоднішній день рівень

відкритості та прозорості влади в Україні, хоча й зростає, все ще не відповідає стандартам ЄС, що неодноразово відзначали міжнародні експерти [66, с. 257].

Також потрібно впроваджувати європейські практики та стандарти в організацію роботи обласної ради, зокрема, через навчання кадрів, модернізацію управлінських процесів та адаптацію до стандартів ЄС в галузі екології, освіти та соціального забезпечення. Принципи та стандарти місцевого самоврядування, розроблені в країнах-членах ЄС, відіграють важливу методологічну роль у визначенні та реалізації основних завдань муніципальної політики. До таких завдань можна віднести розвиток демократії на місцевому рівні, створення соціально орієнтованої системи управління на місцях, регіоналізацію публічного управління та інші, виконання яких відбувається у напрямі реформ (функціональних, фінансових, організаційно-процедурних). Т. Куценко та І. Пінтелей пропонують комплексний підхід, що передбачає розподіл на п'ять основних блоків, які представляють європейські стандарти муніципального управління за такими напрямками: міжнародні стандарти у сфері прав людини та їх захисту; стандарти місцевої та регіональної демократії; європейські стандарти публічної служби; стандарти міжнародної організації з питань стандартизації (ISO); етичні правила (стандарти поведінки). Важливо зазначити, що саме цей комплексний підхід до впровадження європейських стандартів в українську практику муніципального управління є найбільш ефективним і сприятиме розвитку як місцевої демократії, так і соціально-економічного розвитку на місцях у майбутньому, коли дієздатні органи будуть виконувати свої функції та представляти інтереси мешканців громад України [30, с. 124].

Результатом реформи децентралізації в Україні має стати створення нової демократичної моделі управління, яка зосереджена на посиленні ролі територіальних громад, що дозволить їм отримати значну частину владних повноважень та контроль над власними справами. Впровадження процесів децентралізації, у свою чергу, сприятиме розвитку демократії в державі та підвищенню її стабільності. Однак реформа місцевого самоврядування в

Україні відбувається в умовах, коли суспільство ще не готове повною мірою до сприйняття демократичних принципів, структура населення ще не завершена, а політичний простір не готовий до інтеграції інституту місцевого самоврядування та забезпечення його ефективного функціонування. В умовах сучасної політично-правової ситуації впровадження регіонального самоврядування може створити ризики для стабільності системи регіонального управління та ефективності розвитку територій. Адже при створенні повноцінної системи регіонального самоврядування у її організаційних, функціональних та фінансових аспектах фактично утвориться самостійна підсистема публічної влади. За відсутності дієвих механізмів врегулювання конфліктів між центральними, регіональними та місцевими органами влади така модель може спричинити додаткову напругу в їхніх взаєминах і негативно вплинути на розвиток територій [8].

До того ж, для оптимізації інституційної структури Волинської обласної ради слід також заохочувати створення міжмуніципальних об'єднань для реалізації спільних інфраструктурних проєктів, що дозволить більш ефективно використовувати ресурси та залучати інвестиції у регіональний розвиток. У сучасних умовах інноваційні підходи до міжмуніципального співробітництва (ММС) мають значний потенціал для суттєвих змін у розвитку територіальних громад, забезпечуючи їм стійкість та конкурентоспроможність у нестабільних умовах. Активне застосування новітніх технологій і стратегій дозволяє ефективно вирішувати складні соціально-економічні проблеми, розширювати можливості для залучення інвестицій та сприяти сталому розвитку. Однак реалізація інноваційного підходу в практиці територіальних громад стикається з низкою труднощів, серед яких бюрократичні перешкоди, обмеженість фінансування, недостатня підготовленість кадрів, опір змінам з боку деяких представників місцевих органів влади тощо [40].

Співпраця між територіальними громадами є новою формою політики місцевого та регіонального розвитку, яка набула популярності в Україні останнім часом. Її виникнення стало відповіддю на існуючі проблеми місцевого

самоврядування в Україні, і співпраця між громадами пропонує можливі шляхи їх вирішення. Така взаємодія має великий потенціал: завдяки їй територіальні громади можуть отримати вагому підтримку для сталого розвитку, незалежно від свого розміру. Досвід багатьох країн показує, що громади не є повністю самодостатніми, незважаючи на їх кількість чи чисельність населення. Тому співпраця між територіальними громадами є інноваційним та важливим напрямом діяльності. Співпраця між ОТГ може допомогти подолати наслідки неефективного функціонування самоврядування та нерационального використання наявних ресурсів, а також покращити організацію територіальної влади. Основною метою цієї співпраці є поліпшення якості життя мешканців громад [11, с. 77].

Також у процесі відновлення після війни важливо зосередити увагу на підтримці місцевих ініціатив, зокрема, через субвенції та гранти для відновлення інфраструктури, соціальних установ та розвитку місцевого бізнесу. Попри те, що військові дії тривають, на міжнародному, державному та місцевому рівнях активно розробляються плани відновлення України після війни. Особлива увага приділяється органам місцевого самоврядування, оскільки вони відіграватимуть ключову роль у співпраці з міжнародними партнерами та будуть частиною моделі післявоєнного відновлення країни. З огляду на сучасні виклики, пов'язані зі зміною клімату та міжнародними зобов'язаннями, які Україна взяла на себе до війни, важливо слідувати курсу Європейського зеленого договору та розвивати «зелену» економіку, що стане основою «зеленої» моделі відновлення. Враховуючи масштаби руйнувань, відновлення може тривати десятки років, з величезними економічними витратами. Однак найбільш ефективним шляхом є відновлення через прозорі, інклюзивні підходи та створення стійких інституцій, зокрема на місцевому рівні, що сприятиме побудові ефективного суспільства. Місцеве самоврядування має важливе значення в процесі відновлення, оскільки знаходиться найближче до людей, розуміє їхні потреби та може забезпечити найбільший ефект від змін [6, с. 65].

В. Волкова виокремлює такі шляхи посилення ролі органів місцевого самоврядування в умовах післявоєнного відновлення України (рис. 3.7).

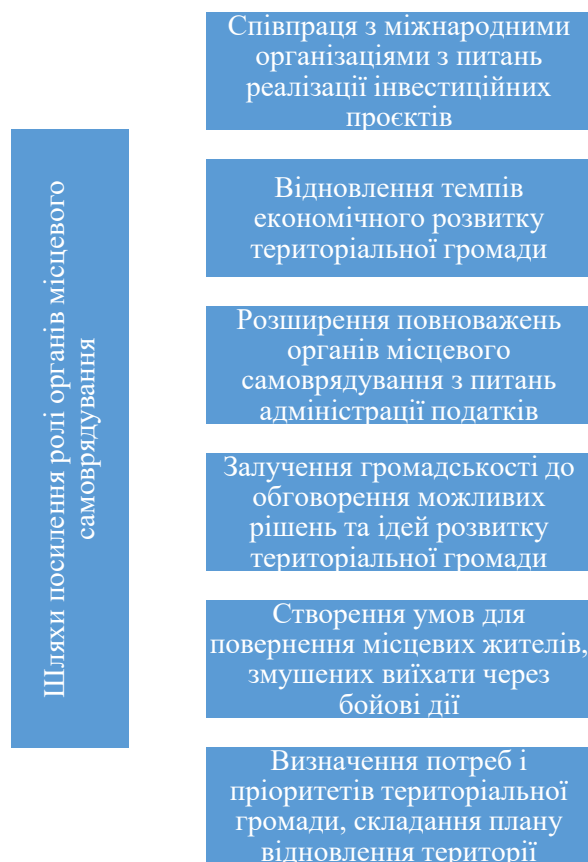

Рис. 3.7. Шляхи посилення ролі органів місцевого самоврядування для післявоєнного відновлення України.

Джерело: [10, с. 67].

Отож, у процесі євроінтеграції та післявоєнного відновлення України Волинська обласна рада повинна стати ефективним інститутом місцевого самоврядування, здатним впроваджувати європейські стандарти управління та відповідати на реалії поствоєнного відновлення. Для цього необхідно посилити децентралізацію, надати органам місцевого самоврядування більше повноважень і ресурсів для вирішення актуальних соціально-економічних проблем на місцях. Важливим етапом є створення механізмів прозорості та підзвітності в роботі ради, що дозволить підвищити довіру громадян до влади.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження теми «Еволюція інституційної структури волинської обласної ради VII–VIII скликання» вдалось сформулювати наступні висновки:

1. Досліджено, що органи місцевого самоврядування відіграють ключову роль у виконанні управлінських функцій на рівні територіальних громад. Основні принципи їх роботи визначають базові засади діяльності та взаємодії з державними інституціями. Головні функції місцевого самоврядування охоплюють політичні, економічні, соціальні та культурні напрями, що дає змогу ефективно вирішувати проблеми громади. Не менш важливою є їх співпраця з іншими державними органами для забезпечення стабільного функціонування місцевого управління та захисту прав громадян. Успішність діяльності органів місцевого самоврядування залежить від дотримання основних принципів і виконання необхідних функцій на місцевому рівні.

2. Проаналізовано інституційну структуру органів місцевого самоврядування, що демонструє чітке розмежування функцій між виконавчими, представницькими та контролюючими органами. Виконавчі органи переважно відповідають за здійснення повноважень місцевого самоврядування на конкретних територіях, в той час як місцеві ради представляють інтереси громадян. Важливу роль у вирішенні місцевих проблем відіграють органи самоорганізації населення, що сприяють активному залученню жителів до управлінських процесів на місцях.

3. З'ясовано, що розвиток та реформування інституційної структури органів місцевого самоврядування є ключовим етапом у зміцненні демократичних процесів в Україні. Делегування значної частини повноважень і ресурсів на місцевий рівень дає громадам можливість самостійно вирішувати важливі питання розвитку, більш ефективно використовувати ресурси та задовольняти потреби місцевих мешканців. Завдяки децентралізації місцеві

органи влади можуть адаптувати свої рішення до специфіки територій, підвищувати рівень управління та відповідальності. Проте для забезпечення ефективної роботи таких органів потрібно продовжувати вдосконалення механізмів контролю, прозорості та підзвітності. Важливою складовою цього процесу є підтримка та розвиток інститутів громадянського суспільства, які можуть сприяти інтеграції місцевих ініціатив у правовий контекст держави.

4. Висвітлено, що процес децентралізації значно вплинув на інституційну структуру Волинської обласної ради VII–VIII скликань. Перехід значної частини повноважень на місцевий рівень та посилення ролі територіальних громад сприяли змінам в організації діяльності ради, зокрема, у створенні постійних комісій і фракцій, які стали основними інструментами для прийняття рішень. Одним із важливих результатів реформи стало збільшення автономії та фінансових можливостей громад, що дозволило обласній раді зосередитися на стратегічному плануванні та підтримці ключових регіональних програм.

5. Окреслено процес адаптації інституційної структури Волинської обласної ради до нових умов управлінської взаємодії в рамках децентралізації, що призвело до суттєвих змін у її роботі. Збільшення кількості ОТГ та зростання їх автономії вимагали від ради гнучкості в ухваленні рішень і розробці нових механізмів співпраці. Роль обласної ради в управлінні регіоном змістилася до стратегічного планування та координації розвитку, зосередилася на взаємодії з місцевими органами влади. Проте нові умови також поставили перед радою низку викликів, зокрема, в частині узгодження інтересів різних територіальних громад і забезпечення ефективної міждержавної комунікації. Для подальшого розвитку обласній раді слід сконцентруватися на вдосконаленні інституційних механізмів та зміцненні координації з ОТГ для досягнення сталого розвитку регіону.

6. Вивчено, що вдосконалення організаційної структури ради є ключовим етапом у підвищенні ефективності місцевого управління та забезпеченні більшої прозорості діяльності органів влади. Політичні зміни,

зокрема, реформи у системі самоврядування, часто потребують адаптації структури ради для поліпшення координації між депутатами та виконавчими органами. Одним із основних напрямків змін є вдосконалення механізмів взаємодії між різними рівнями влади та розвиток інститутів, що забезпечують громадський контроль. Водночас політична конкуренція може впливати на організаційну структуру ради, спричиняти нестабільність та змінювати пріоритети. Однак правильне управління цими змінами може сприяти покращенню процесу прийняття рішень і підвищенню довіри громадян до місцевої влади. Постійне вдосконалення організаційної структури є необхідним для забезпечення стабільності та ефективності місцевого самоврядування.

7. Підтверджено, що у процесі євроінтеграції та післявоєнного відновлення України Волинська обласна рада має стати дієвим інститутом місцевого самоврядування, здатним впроваджувати європейські управлінські стандарти та відповідати викликам поствоєнного відновлення. Для цього необхідно посилити децентралізацію, надати органам місцевого самоврядування більше повноважень та ресурсів для ефективного вирішення соціально-економічних проблем на місцях. Ключовим кроком є створення механізмів прозорості та підзвітності, що дозволить підвищити рівень довіри громадян до місцевої влади. Окрім того, інвестиції в міжмуніципальну співпрацю та підтримка місцевих ініціатив сприятимуть оптимальному відновленню інфраструктури і економіки після війни. Реалізація цих пропозицій дозволить Волинській обласній раді адаптуватися до європейських стандартів та забезпечити сталий розвиток області в умовах глобальних змін.

Еволюція інституційної структури Волинської обласної ради VII–VIII скликання є важливим напрямом вивчення процесів децентралізації та змін у місцевому управлінні. Подальші дослідження цієї теми можуть зосередитися на аналізі ефективності нових управлінських механізмів, взаємодії між органами місцевої влади та громадянами, а також на вивченні впливу євроінтеграційних процесів на функціонування обласних рад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алтуніна О. М. Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування. *Право і безпека*. 2010. Вип. 4. С. 89–92. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Pib_2010_4_20.pdf (дата звернення: 03.02.2025).
2. Алтуніна О. Сутність та види функцій органів місцевого самоврядування. *Форум права*. 2009. Вип. 3. С. 8–13. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/FP_index.htm_2009_3_3.pdf (дата звернення: 05.02.2025).
3. Антонюк О. Взаємодія органів виконавчої влади на базовому рівні у процесі оптимізації повноважень органів місцевого самоврядування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2022. Вип. 71. С. 210–215. URL: https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/08/NVUzhNU_71-2.pdf#page=210 (дата звернення: 10.02.2025).
4. Балабаєва З. Філософські аспекти реформування місцевого самоврядування: практичний погляд. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2018. Вип. 22. С. 124–131. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/tppd_2018_22_16.pdf (дата звернення: 07.02.2025).
5. Батанов О. Принципи місцевого самоврядування як ціннісний вимір сучасного муніципалізму. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія: Право. 2012. Вип. 1. С. 24–32. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi->

bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvamu_pr_2012_1_6.pdf

(дата звернення: 17.02.2025).

6. Білокінна І. Місцеве самоврядування як складова «зеленого» повоєнного відновлення України. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. Вип. 1. С. 62–72. URL: <https://mdes.khmnu.edu.ua/index.php/mdes/article/view/143> (дата звернення: 11.02.2025).

7. Бугайчук А. Облрада проти податкової: чому на Волині виник конфлікт через відшкодування ПДВ. Сила правди. 3 грудня 2022. URL: <https://sylappravdy.com/oblrada-proty-podatkovoyi-chomu-na-volyni-vynyk-konflikt-cherez-vidshkoduvannya-pdv> (дата звернення: 03.03.2025).

8. Булдаков Д. Європейські стандарти місцевого самоврядування та муніципальної демократії: проблеми запровадження в Україні. *Правові системи: науково-практичний електронний журнал*. 2018. № 3. URL: http://legalsystems.net.ua/wp-content/uploads/2021/07/%E2%80%9D%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9E%D0%92%D0%86-%D0%A1%D0%98%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%9C%D0%98%E2%80%9D2018_3..pdf#page=74 (дата звернення: 07.02.2025).

9. Виборчий кодекс України: Закон України № 396-IX від 19 грудня 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 03.03.2025).

10. Волкова В. Роль місцевого самоврядування в умовах війни та післявоєнного відновлення. *Актуальні проблеми розвитку фінансів в умовах цифровізації економіки України*. 2023. С. 66–68. URL: <https://japfd.donnu.edu.ua/article/view/13837/13735> (дата звернення: 05.02.2025).

11. Гаркуша О. М. Співробітництво територіальних громад – дієвий інструмент місцевого розвитку. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*.

2020. № 3. С. 76–80. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/1078> (дата звернення: 15.02.2025).

12. Георгієвський Ю. В. Засади реформування функцій і повноважень державних органів та органів місцевого самоврядування в Україні в контексті європейської доктрини. *Публічне право*. 2016. Вип. 1. С. 104–111. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/pp_2016_1_15.pdf (дата звернення: 08.02.2025).

13. Глинка О. Функції місцевого самоврядування в умовах трансформації політичної системи України. *Актуальні проблеми політики*. 2016. Вип. 58. С. 180–189.

14. Горло Н. В. Реалізація реформи децентралізації влади в Україні в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2023. Вип. 40. С. 171–175. URL: http://www.apfs.nuoua.od.ua/archive/40_2023/40_2023.pdf#page=171 (дата звернення: 22.02.2025).

15. Грובה В. П. Органи місцевого самоврядування як інституціональна основа системи місцевого самоврядування. *Форум права*. 2011. Вип. 4. С. 139–144. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/FP_index.htm_2011_4_25.pdf (дата звернення: 23.02.2025).

16. Губа М. Прозорість місцевого самоврядування як фактор забезпечення інституційної стійкості системи публічного управління в умовах воєнного стану. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2024. № 2 (89). С. 285–290. URL: https://journals.kntu.kherson.ua/index.php/visnyk_kntu/article/view/663/634 (дата звернення: 18.02.2025).

17. Депутатські фракції та групи. *Офіційний сайт Волинської обласної ради*. URL: <https://volynrada.gov.ua/deputy> (дата звернення: 04.03.2025).
18. Децентралізація в Україні: досягнення, надії та побоювання. 2017. 32 с. URL: <https://www.international-alert.org/app/uploads/2021/08/Ukraine-Decentralisation-UK-2017.pdf> (дата звернення: 05.02.2025).
19. Європейська хартія місцевого самоврядування. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (дата звернення: 06.02.2025).
20. Журавель Я. Сучасні адміністративно-правові підходи до визначення поняття «орган місцевого самоврядування». *Юридичний журнал*. 2007. № 7/8 (61). С. 133–135.
21. Звернення голови обласної ради Григорія Недопада до волинян. *Офіційний сайт Волинської обласної ради*. 23.02.2022. URL: <https://new.volynrada.gov.ua/2022/zvernennya-golovy-oblasnoyi-rady-grygoryanedopada-do-volynyan/> (дата звернення: 06.02.2025).
22. І продуктивно, і урочисто – відбулася сесія обласної ради. *Офіційний сайт Волинської обласної ради*. URL: <https://volynrada.gov.ua/news/i-produktivno-i-urochisto-vidbulasya-sesiya-oblasnoyi-radi> (дата звернення: 21.02.2025).
23. Кобильчак Н. Структура ОМС: різновиди моделей. *IFactor*. 2021. № 3. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ms/2021/march/issue-3/article-113956.html?srsltid=AfmBOopjodH5igEwC7sSXWJh2VaIEMbuzLYW3h1ZQfDSgovCYVnv1ZHm> (дата звернення: 20.02.2025).
24. Козюпа О. А. Форми участі Волинської обласної ради в організації відсічі російським агресорам. *Регіональні студії*. 2024. Вип. 36. С. 112–118.
25. Козюпа О. Інституалізація процесів комунікації органів місцевого самоврядування в Україні в умовах реформи децентралізації: Дисс. к. політ. н. Спец. 23.00.02 – політ. інститути та процеси. 2024. 205 с. URL: <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/06/Kozyupa-O.A.-dis.pdf> (дата звернення: 05.03.2025)

26. Конституція України. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 06.02.2025).

27. Крегул Ю., Батрименко В. Реформування місцевого самоврядування в Україні. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. Вип. 1. С. 17–27. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/uazt_2016_1_4.pdf (дата звернення: 08.02.2025).

28. Кривошликова А. Роль децентралізації в розширенні повноважень органів місцевого самоврядування. *Від громадянського суспільства – до правової держави*: XIII Міжнар. наук. конф. молодих вчених та студентів, 27 квітня 2017 р., м. Харків: зб. тез доп. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. С. 137–139. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/60b0860b-51ab-428c-afd4-77b4e08f15c5/content#page=137> (дата звернення: 15.02.2025).

29. Куценко Т., Пінтелей І. Європейські стандарти муніципального управління в контексті реформи децентралізації. *Економіка та держава*. 2021. Вип. 4. С. 122–127. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4917&i=20> (дата звернення: 23.02.2025).

30. Лазор О. Основи місцевого самоврядування: навч. посіб. Київ, 2003. 432 с.

31. Лихачов С. В. Щодо функцій органів місцевого самоврядування в Україні. *Форум права*. 2010. Вип. 2. С. 272–276. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/FP_index.htm_2010_2_43.pdf (дата звернення: 24.02.2025).

32. Методичні рекомендації щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання

корупції. 2021. 127 с. URL: <https://www.volynrada.gov.ua/sites/default/files/2021/k.i.-09.04.2021-1.pdf> (дата звернення: 05.03.2025).

33. Мулеса Е. В. Соціальна відповідальність органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2022. Вип. 1 (59). С. 67–72. URL: <http://visnyk-ekon.uzhnu.edu.ua/article/view/257004/253956> (дата звернення: 03.03.2025).

34. НАЗК внесло приписи головам Волинської облради та Держатомрегулювання. Національне агенство з питань запобігання корупції. 19 липня 2019. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/nazk-vneslo-prypysy-golovam-volynskoyi-oblrady-ta-derzhatomregulyuvannya/> (дата звернення: 05.03.2025).

35. Осіпов А. Місцева рада як самодостатній механізм управління місцевими справами. *LB.ua*. 27 листопада 2015. URL: https://lb.ua/blog/andriy_osipov/322023_mistseva_rada_yak_samodostatniy.html#:~:text=%D0%9C%D1%96%D1%81%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B0%20%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B0%20%D1%8F%D0%B2%D0%BB%D1%8F%D1%94%20%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%8E%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D1%83,%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%83%20%D1%83%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D1%8E%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D0%BC (дата звернення: 14.02.2025).

36. Остаточний список депутатів Волинської облради: від мандатів відмовилися 17 обранців. *Волинські новини*. 24 листопада 2020 р. URL: <https://www.volynnews.com/news/all/ostatochnyy-spysok-deputativ-volynskoyi-oblrady-vid-mandativ-vidmovylisia-17-obrantsiv/> (дата звернення: 12.02.2025).

37. Павлова О., Нахайчук Ю. Реформа децентралізації в Україні. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2020. № 23. С. 23–31. URL:

<https://www.echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/view/604> (дата звернення: 03.03.2025).

38. Падалко Г. Конституційні принципи служби в органах місцевого самоврядування в Україні: система та видова характеристика. *Держава і право*. 2012. Вип. 56. С. 170–176. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/64330> (дата звернення: 12.02.2025).

39. Падалко Г. Принципи місцевого самоврядування, принципи муніципального права та принципи служби в органах місцевого самоврядування в Україні: проблеми співвідношення та взаємодії. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 420–423. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/63943> (дата звернення: 15.02.2025).

40. Пілат Р. Інноваційні підходи до міжмуніципального співробітництва: потенціал і виклики для територіальних громад. *Наукові перспективи*. 2024. Вип. 12 (54). URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/download/18255/18306> (дата звернення: 19.02.2025).

41. Постійні комісії Волинської обласної ради. Офіційний сайт Волинської обласної ради. URL: https://volynrada.gov.ua/standing_committees (дата звернення: 22.02.2025).

42. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України № 157-VIII від 5 лютого 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення: 23.02.2025).

43. Про доступ до публічної інформації: Закон України № 2939-VI від 13 січня 2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 21.02.2025).

44. Про запобігання корупції: Закон України № 1700-VII від 14 жовтня 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 18.02.2025).

45. Про засади державної регіональної політики: Закон України № 156-VIII від 5 лютого 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (дата звернення: 07.02.2025).

46. Про затвердження Типового положення про координаційну раду з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевому органі виконавчої влади, органі місцевого самоврядування: Постанова Кабінету Міністрів України № 364 від 18.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/364-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.02.2025).

47. Про звернення громадян: Закон України № 393/96-ВР від 2 жовтня 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 04.02.2025).

48. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України № 280/97-ВР від 21 травня 1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 05.02.2025).

49. Про органи самоорганізації населення: Закон України № 2625-III від 11.07.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text> (дата звернення: 04.02.2025).

50. Про план роботи обласної ради на I півріччя 2025 року: проєкт рішення Волинської обласної ради. URL: <https://new.volynrada.gov.ua/decisions-resolution/pro-plan-roboty-oblasnoyi-rady-na-i-pivrichchya-2025-roku/> (дата звернення: 10.02.2025).

51. Про Положення про виконавчий апарат Волинської обласної ради, його структурні підрозділи та посадові обов'язки працівників виконавчого апарату обласної ради: розпорядження Волинської обласної ради № 145-р від 06.06.2011. URL: <https://volynrada.gov.ua/order/pro-polozhennya-pro-vikonavchii-aparat-volinskoyi-oblasnoyi-radi-iogo-strukturni-pidrozdili-ta> (дата звернення: 07.02.2025).

52. Про службу в органах місцевого самоврядування: проєкт Закону № 3077-IX від 2 травня 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3077-20#Text> (дата звернення: 10.02.2025).

53. Про співробітництво територіальних громад: Закон України № 1508-VII від 17 червня 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text> (дата звернення: 05.03.2025).

54. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України № 93-IV від 11 липня 2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text> (дата звернення: 04.03.2025).

55. Про Стратегію розвитку Волинської області на період до 2027 року: Рішення Волинської обласної ради 7 скликання № 29/16 від 12.03.2020. URL: <https://volynrada.gov.ua/session/29/16-0> (дата звернення: 02.03.2025).

56. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України № 333-р від 01 квітня 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (дата звернення: 19.02.2025).

57. Програма підтримки місцевого самоврядування та розвитку територіальних громад Волинської області на 2021-2025 роки. URL: <https://volynrada.gov.ua/node/64396> (дата звернення: 22.02.2025).

58. Регіональні програми. Волинська обласна рада. URL: <https://new.volynrada.gov.ua/diyalnist/regionalni-programi/> (дата звернення: 13.02.2025).

59. Робота з конфліктами в громадах у процесі децентралізації: методичний посібник. Київ, 2020. 65 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/2/b/479278.pdf> (дата звернення: 03.03.2025).

60. Рось О.Г. Функції як складова інституційної спроможності представницьких органів місцевого самоврядування в Україні. *Молодий вчений*.

2020. № 7 (83). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2020/7/22.pdf> (дата звернення: 02.03.2025).

61. Сороківська О., Мосій О. Реформа децентралізації в Україні та розвиток місцевого самоврядування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. С. 138–141. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/22516> (дата звернення: 03.03.2025).

62. Спасів Н. Я. Система місцевого самоврядування: науковий потенціал пізнання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 23 (2). С. 95–99. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvuumevcg_2019_23\(2\)_20.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvuumevcg_2019_23(2)_20.pdf) (дата звернення: 27.02.2025).

63. Список депутатів Волинської обласної ради сьомого скликання. Дія. URL: <https://data.gov.ua/dataset/a33ad75d-d1c1-468c-b307-a9a85fe32cb3/resource/fa7a34ca-7990-448b-93f8-52488c44c8a8> (дата звернення: 03.03.2025).

64. Структура органів місцевого самоврядування та процедури ухвалення рішень. *Інститут масової інформації*. 17 травня 2016. URL: <https://imi.org.ua/advice/struktura-organiv-mistseвого-samovryaduvannya-ta-protseduri-uhvalennya-rishen-i2364> (дата звернення: 03.02.2025).

65. Суть реформи органів місцевого самоврядування (децентралізації). Міжнародний центр перспективних досліджень. URL: https://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/verstka_decentralizaciya.pdf (дата звернення: 03.02.2025).

66. Тимофієв С. Загальні принципи забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів державної влади в Україні. *Державне управління та регіональний розвиток*. 2021. № 11. С. 251–279. URL: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/242> (дата звернення: 03.02.2025).

67. Черняков О. Формування організаційних структур органів місцевого самоврядування. *Вісник Української академії банківської справи*. 2003. № 1. С. 91–94. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/56773/5/Cherniakov_Formuvannia.pdf (дата звернення: 10.02.2025).

68. Шаган В. О. Принципи нормотворчості органів місцевого самоврядування. *Вісник Національного університету Львівська політехніка. Юридичні науки*. 2014. № 801. С. 159–163. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vnulpurn_2014_801_30.pdf (дата звернення: 16.02.2025).

69. Щебетун І. Системи місцевого самоврядування: доктринальні підходи до визначення поняття. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. Вип. 4. С. 99–108. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/uazt_2018_4_13.pdf (дата звернення: 07.02.2025).

70. Що таке ОСН? Як створити ОСН?. Київська міська рада. URL: <https://surl.li/ophehu> (дата звернення: 03.03.2025).

71. Юркевич І. Децентралізація та реформування місцевого самоврядування в Україні. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. Вип. 3. С. 100–104. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/25625> (дата звернення: 11.02.2025).

72. Як нардепи мають працювати з виборцями під час війни. Волинська обласна рада. URL: <https://new.volynrada.gov.ua/2022/yak-nardepy-mayut-praczuvaty-z-vyborczyamy-pid-chas-vijny/> (дата звернення: 05.03.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Склад депутатів Волинської обласної ради VII скликання

№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові
1	Бабійчук Борис Федорович
2	Бегаль Михайло Григорович
3	Бегаль Олег Петрович
4	Бик Олександр Васильович
5	Богдан В'ячеслав Петрович
6	Бондар Володимир Налькович
7	Буліга Микола Миколайович
8	Бусько Анатолій Федорович
9	Буцук Микола Васильович
10	Вахович Ірина Михайлівна
11	Вітів Анатолій Миколайович
12	Голуб Олександр Миколайович
13	Грицюк Анатолій Петрович
14	Гунчик Володимир Петрович
15	Гупало Юрій Володимирович
16	Дейна Володимир Юрійович
17	Дибель Володимир Юрійович
18	Діброва Валерій Григорович
19	Дунайчук Валерій Савович
20	Духницький Сергій Анатолійович
21	Заремба Віталій Миколайович
22	Зінкевич Костянтин Миколайович
23	Зінчук Олександр Григорович
24	Йовик Галина Володимирівна
25	Імберовський Михайло Юрійович
26	Карпюк Роман Петрович
27	Касарда Валентина Іванівна
28	Кварцяний Віталій Володимирович
29	Кирда Людмила Федорівна
30	Киричик Іван Миронович
31	Кметь Володимир Богданович
32	Козак Віктор Теодосійович
33	Котюк Сергій Сергійович
34	Кравчук Святослав Євгенович
35	Курилюк Олександр Іванович
36	Курстак Валерій Люцянович
37	Кошельник Валентин Іванович
38	Кучер Володимир Григорович
39	Леонт'єв Сергій Павлович

40	Лех Ігор Богданович
41	Ліпич Любов Григорівна
42	Лісова Алла Степанівна
43	Микитюк Роман Володимирович
44	Омельчук Олександр Володимирович
45	Павлович Григорій Григорович
46	Панасюк Олексій Вікторович
47	Пирожик Олександр Веніамінович
48	Поліщук Юрій Петрович
49	Радчук Віктор Миколайович
50	Ройко Юрій Петрович
51	Савчук Петро Петрович
52	Сівак Сергій Віталійович
53	Скопюк Михайло Якович
54	Слабенко Сергій Іванович
55	Стефанович Леонід Степанович
56	Столяр Василь Андрійович
57	Тимощук Людмила Анатоліївна
58	Турак Андрій Антонович
59	Філюк Анатолій Миколайович
60	Хвищун Надія Віталіївна
61	Цейко Юрій Феодосійович
62	Чернецький Валентин Антонович
63	Яренчук Володимир Арсентійович

Джерело: [63].

Склад депутатів Волинської обласної ради VIII скликання

№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові
ВОЛИНСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «ЗА МАЙБУТНЄ»	
1.	Маховський Орест Георгійович
2.	Недопад Григорій Вікторович
3.	Горавська Ірина Іванівна
4.	Лех Ігор Богданович
5.	Ройко Юрій Петрович
6.	Філіпчук Оксана Романівна
7.	Турак Андрій Антонович
8.	Сиротюк Юрій Іванович
9.	Скопюк Михайло Якович
10.	Бондар Володимир Налькович
11.	Тиводар Олександр Олександрович (на заміну Разумовського)
12.	Крецу Світлана Миколаївна
13.	Киричик Іван Миронович
14.	Бусько Анатолій Федорович
15.	Недишук Євгеній Микитович (на заміну Гузя)
16.	Філюк Анатолій Миколайович (на заміну Констентевич)
17.	Харченко Юрій Васильович (на заміну Рубльова)
18.	Кошельник Валентин Іванович (на заміну Палиці)
19.	Микитюк Роман Володимирович
20.	Козак Віктор Теодосійович
21.	Яренчук Володимир Арсентійович
22.	Матвійчук Ярослав Анатолійович
ВОЛИНСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ «БАТЬКІВЩИНА»	
23.	Омелько Ольга Анатоліївна
24.	Пустовіт Григорій Олександрович
25.	Котюк Сергій Сергійович
26.	Чорненький Роман Ігорович
27.	Кирда Людмила Федорівна
28.	Никонюк Анатолій Олександрович
29.	Козюра Андрій Григорович
30.	Цвид Роксолана Юріївна (на заміну Бірука)
31.	Олійник Віктор Степанович
ВОЛИНСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «ЄВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРНІСТЬ»	
32.	Сидорчук Ористлава Григорівна
33.	Запотоцький Артем Олександрович
34.	Патлашинська Ірина Вікторівна
35.	Мирка Іван Іванович

36.	Вусенко Юлія Василівна
37.	Кошарук Сергій Дмитрович
38.	Харчук Віктор Васильович (замість Доманської і Каньовської)
39.	Цибульський Павло Володимирович
40.	Дудечко Віктор Федорович (замість Гука)
ВОЛИНСЬКА ОБЛАСНА ПАРТІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ АГРАРНОЇ ПАРТІЇ УКРАЇНИ	
41.	Смітюх Іван Євдокимович
42.	Щерблюк Тарас Васильович
43.	Мельник Андрій Андрійович
44.	Приходько Валентин Васильович (на заміну Левчук)
45.	Волошенюк Ігор Васильович (на заміну Захарчук)
46.	ВОЛИНСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «СИЛА І ЧЕСТЬ»
47.	Стасюк Людмила Леонідівна
48.	Карпюк Роман Петрович
49.	Галан-Влащук Віктор Йосипович
50.	Дибель Володимир Юрійович (на заміну Томашевської)
ВОЛИНСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «СЛУГА НАРОДУ»	
51.	Лісовський Ігор Миколайович
52.	Ніщик Сергій Анатолійович
53.	Макарук Микола Михайлович
54.	Сачук Олександр Леонідович
55.	Буліга Микола Миколайович
56.	Гончарук Яна Олександрівна
57.	Юнак Сергій Петрович
58.	Черниш Валентина Петрівна
Волинська обласна організація Всеукраїнського об'єднання «СВОБОДА»	
59.	Вітів Анатолій Миколайович
60.	Серба Любов Дмитрівна
61.	Магурчак Валентина Миколаївна
62.	Бик Олександр Васильович (зайшов по територіальному списку на заміну Бадзюня та Карпюка)
63.	Пирожик Олександр Веніамінович
64.	Поліщук Юрій Петрович
65.	Кудрявцев Сергій Альбертович (вакантний мандат, який звільнив Бик і відмовились Сівак, Сіховська, Залевська)

Джерело: [36].